

Moldelectrica

Energoproiect

Proiect de Interconectare a Energiei Moldova-România Studiu de fezabilitate

**Partea 2: Evaluarea fezabilității și ESIA a celui de-al doilea proiect
prioritar**

Stație Back to Back LEA 400 Kv Bălți-Suceava

**Task 10: STUDIU DE EVALUARE A IMPACTULUI DE MEDIU ȘI SOCIAL
Cadrul de achiziție și compensare a terenurilor - LACF**

Mai 2023

Denumire document: Task 10: Cadrul de achiziție și compensare a terenurilor**Data elaborării: Mai 2023**

Specialitate	Capitol	Responsabilitate – Nume / Semnătură		
		Întocmit	Verificat	Aprobat
Impact asupra mediului		Drd. Ing. Oana FALUP	Ing. Irene SAMOILA	Dr. Ing. Claudia TOMESCU
		Drd. Ing. Iulia BUNDA		
		Dr. Ing. Valentin RUSU		
Impact social		Ing. Gloria POPESCU		
		Dr. Soc. Mathias GUSTAVSSON		
		Anja KARLSSON		

Evidența modificărilor documentului:

		Cod fișă de modificare	Data			Cod fișă de	Data

REPRODUCEREA, ÎMPRUMUTAREA SAU EXPUNEREA ACESTUI DOCUMENT, PRECUM ȘI TRANSMITEREA INFORMAȚIILOR CONȚINUTE ESTE PERMISĂ NUMAI ÎN CONDIȚIILE STIPULATE ÎN CONTRACT. UTILIZAREA EXTRA CONTRACTUALĂ NECESITĂ ACORDUL SCRIS AL ISPE S.A.

Cuprins

1. INTRODUCERE	4
2. DESCRIEREA PROIECTULUI	5
2.1 Locația Proiectului	11
2.2 Locații alternative ale Proiectului	12
2.2.1 <i>Alternative considerate pentru ruta LEA</i>	13
2.2.2 <i>Locații alternative ale stației electrice BtB</i>	19
2.3 Terenuri necesare realizării Proiectului	23
2.3.1 <i>Achiziție temporară de teren</i>	23
2.3.2 <i>Achiziție permanentă de teren</i>	24
2.4 Impactul datorat achiziției de terenuri	24
3. CADRUL LEGISLATIV	27
3.1 Cadrul legislativ din Republica Moldova	27
3.1.1 <i>Categorii de folosință a terenurilor re-categorizarea</i>	27
3.1.2 <i>Expropriere pentru utilitate publică</i>	29
3.2 Cerințele IFI privind achiziția terenurilor și reinstalarea involuntară	31
3.3 Legislația Republicii Moldova versus cerințele IFI: Principalele asemănări, diferențe și lacune/decalaje	38
4. PRINCIPII CHEIE, ABORDARE ȘI PROCES	41
4.1. Principii cheie	41
4.2.1 <i>Declararea Utilității de interes Public</i>	42
4.2.2 <i>Stabilirea datei limită</i>	43
4.2.3 <i>Analiza condițiilor socio-economice</i>	43
4.3 Recensământul persoanelor strămutate și inventarierea bunurilor	43
4.4 Mecanismul de compensare	44
4.5 Metode de evaluare a bunurilor	45
5. DISEMINAREA INFORMAȚIILOR, PARTICIPARE ȘI CONSULTARE	47
6. MECANISM DE SOLUȚIONARE A SESIZĂRILOR/ RECLAMAȚIILOR	47
7. IMPLEMENTAREA LACF, COSTURI, MONITORIZARE ȘI RAPORTARE	48

Anexa 1: Formular de sesizări/reclamații – Achiziția de terenuri

Anexa 2: Matricea de compensare a drepturilor

1. INTRODUCERE

În 2009, Republica Moldova (MD) a aderat la Tratatul de constituire a Comunității Energetice Europene, care extinde politica energetică a statelor membre UE și la cele din Europa de Sud-Est și în 2010 a fost semnat protocolul privind Aderarea

Aderarea Republicii Moldova la Comunitatea Energetică Europeană oferă avantaje precum integrarea pe piața unică de energie electrică europeană, aderarea la ENTSO-E, atragerea investițiilor etc.

Integrarea pieței de energie electrică a Republicii Moldova în piața internă a UE asigură o concurență reală, stabilirea prețurilor în mod transparent și echitabil. Astfel, va crește securitatea aprovizionării cu energie electrică a consumatorilor prin diversificarea participanților pe piață.

În 2015 Republica Moldova a aprobat Foaița de parcurs pentru sectorul electroenergetic din Republica Moldova, iar în pachetul 3 de lucru, **„Promovarea proiectelor investiționale în infrastructura electroenergetică”**, la punctul a **„Prezentarea proiectelor prioritare cu Uniunea Europeană (România) în domeniul energiei electrice”**, se prezintă proiectul prioritar *Stația „Back to back” LEA 400 kV Bălți-Suceava*. Implementarea proiectului va asigura un nivel ridicat al securității energetice pentru Republica Moldova și integrarea e pe piața de energie europeană.

Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) și Banca Europeană de Investiții (BEI) (în continuare vor fi denumite amândouă „Instituții Financiare Internaționale” sau IFI) au în vedere finanțarea MOLDELECTRICA pentru proiectarea și construirea unei stații electrice "Back-to-Back" și a unei linii electrice aeriene de 400 kV (LEA) de la Bălți la Suceava.

În conformitate cu cerințele IFI, Consultantul a elaborat Studiul de fezabilitate a proiectului și pachetul ESIA, care include:

- Raport de evaluare a impactului asupra mediului și social (ESIA);
- Planul de acțiune asupra mediului și social (ESAP);
- Planul de monitorizare și management al mediului și social (ESMMP);
- Planul de implicare a părților interesate (SEP);
- Cadrul de achiziție și compensare a terenurilor (LACF);
- Rezumatul non-tehnic (NTS).

Implementarea Proiectului necesită achiziționarea de terenuri. LACF vizează stabilirea obiectivelor, principiilor și proceselor de achiziție, compensare, deplasare economică și

restaurare a mijloacelor de trai. În etapele ulterioare ale planificării proiectului, va fi necesar să se elaboreze un plan detaliat de achiziție și compensare a terenurilor (LACP).

2. DESCRIEREA PROIECTULUI

Proiectul include următoarele elemente

- Noua rută LEA 400 kV Bălți –Suceava;
- Noua stație BtB Bălți în apropierea stației existente 330/110/10,5 kV Bălți care urmează să fie conectată la stația existentă 330/110/10,5 kV Bălți și legătură 330 kV între stația BtB Bălți și stația existentă 330/110/10,5 kV Bălți.

Modificare în cadrul stației existente 330/110/10,5 kV Bălți, constând în extinderea schemei stației cu o nouă celulă de linie cu 2 întrerupătoare pe circuit.

Proiectul va presupune construirea, furnizarea de echipamente și punerea în funcțiune a: (i) unei noi stații BtB în apropierea stației existente 330/110/10,5 kV Bălți; (ii) o linie de transport de 400 kV între stația existentă 400/110/20 kV Suceava (România) și stația 330/110 kV Bălți; (iii) extinderea stației existente 330/110/10,5 kV Bălți implicând o nouă celulă de linie cu 2 întrerupătoare.

Întrucât traseul LEA 400 kV Bălți-Suceava traversează traseele LEA 110 kV Balația – Moara Domnească și LEA 110 kV Bălți – Fălești, pentru asigurarea degajării electrice impuse cu LEA de 110 kV încrucișate, va fi necesară construcția unor noi stâlpi, cu înălțime mai mică decât cei existenți.

Pentru traversarea liniilor de joasă tensiune existente se vor folosi stâlpi de 400 kV cu înălțime mai mare pentru a asigura degajarea electrică impusă de normă, fără nicio modificare a liniilor de joasă tensiune.

În Moldova, acoperirea consumului de energie electrică este asigurată prin importul de energie electrică și energia generată de centralele electrice de pe malul drept și pe malul stâng al Nistrului (Nistru). În rețeaua de energie electrică, energia electrică generată și livrată prin producția internă rămâne cu mult sub nivelul consumului, indicând o vulnerabilitate crescută a sectorului electric național.

Realizarea Proiectului „Stația Back to Back (BtB) Bălți și LEA 400 kV Bălți – Suceava” - componenta B a Proiectului de Interconectare Energetică Moldova – România va duce la îmbunătățirea semnificativă a securității în furnizarea de energie electrică a consumatorilor la prețuri accesibile, având în vedere participarea la piața unică europeană de energie electrică.

Proiectul va presupune construirea, furnizarea de echipamente și punerea în funcțiune a: (i) unei noi stații BtB în apropierea stației existente 330/110/10,5 kV Bălți; (ii) o nouă linie de transport de 400 kV între stația existentă 400/110/20 kV Suceava (România)

și stația 330/110/10,5 kV Bălți (Moldova); (iii) extinderea stației existente 330/110/10,5 kV Bălți, implicând o nouă celulă de linie cu 2 întrerupătoare (denumită în continuare „Proiect”).

Costul total al proiectului este estimat la 127.045,238 mii EUR și se preconizează că finanțarea va fi asigurată de Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) și de către Banca Europeană de Investiții (BEI).

Stâlpii LEA pentru traseul LEA Bălți - Suceava de 400 kV vor fi stâlpi de oțel cu zăbrele autoportante, de tip suspensie și tensionare. În funcție de poziția lor pe traseul LEA, tipurile de stâlpi vor fi:

- Stâlpi de suspensie, utilizate pentru secțiunea dreaptă a liniei;
- Stâlpi unghiulari (de tensiune) utilizați în cazul în care linia își schimbă direcția;
- Stâlpi terminali, în stația BtB Bălți.

Proporția stâlpilor unghiulari este de aproximativ 24 % din numărul total de stâlpi ridicați de-a lungul traseului LEA.

Stâlpii din oțel propuși a fi utilizați sunt structuri de oțel cu zăbrele din oțel laminat pentru construcții cu șuruburi cu înălțimea standard până la punctul de prindere a conductorului între 21,6 ÷ 27 m (21,6 m în cazul stâlpilor unghiulari și 27 m în cazul stâlpilor suspendați).

La trecerile peste LEA, drumuri naționale, stâlpii de trecere prevăzuți sunt stâlpi de tensionare dotați cu șiruri izolatoare cu coloane multiple.

Stâlpii din oțel vor fi echipați cu suport pentru plăcuțele de identificare, suport pentru număr și suport pentru plăcuțele de avertizare. Suporturile pentru numerotarea aeriană ar putea fi instalate pe partea superioară a stâlpilor de suspensie și/sau unghiulare.

Dimensiunile de gabarit distanțele electrice sunt conforme cu prevederile actualei norme de proiectare referitoare la instalațiile electrice.

Protecția anticorozivă a stâlpilor se va realiza prin acoperire cu zinc (sistem de acoperire termică – TC) executată în fabrică nu la fața locului.

Configurațiile stâlpilor de suspendare și tensionare, precum și coridoarele utilizate pentru evaluarea liniei de bază și a impactului, sunt prezentate în figura de mai jos. Înălțimea stâlpilor depinde de topografia și obiectele traversate de traseul LEA. Tipurile de stâlpi (stâlpi de întindere și de suspendare) care urmează a fi utilizați pentru LEA 400 kV Bălți - Suceava sunt prezentate în *Figura nr. 1*.

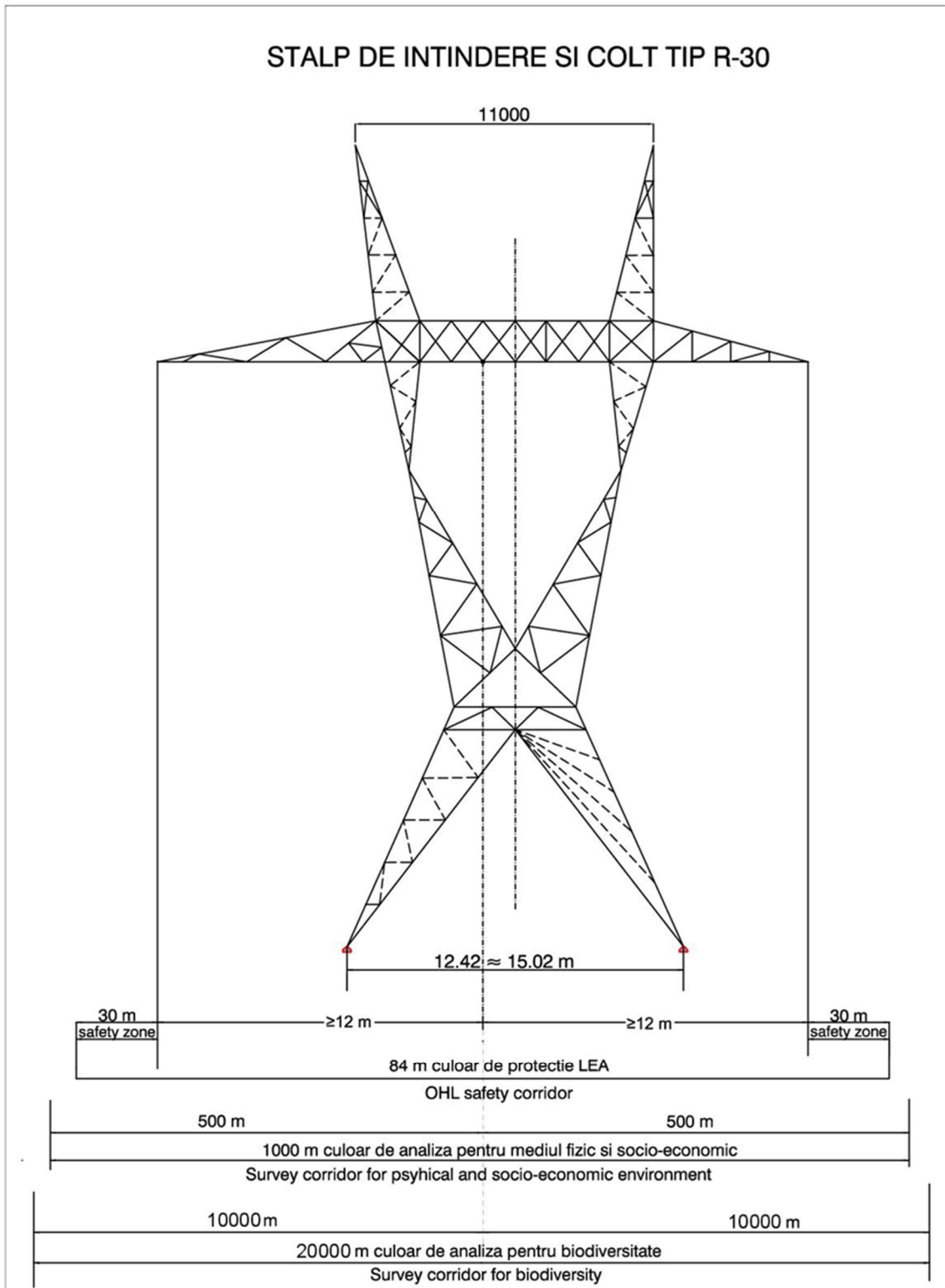

Figura 1 Stâlp de tensiune tip R-30 (vedere frontală)

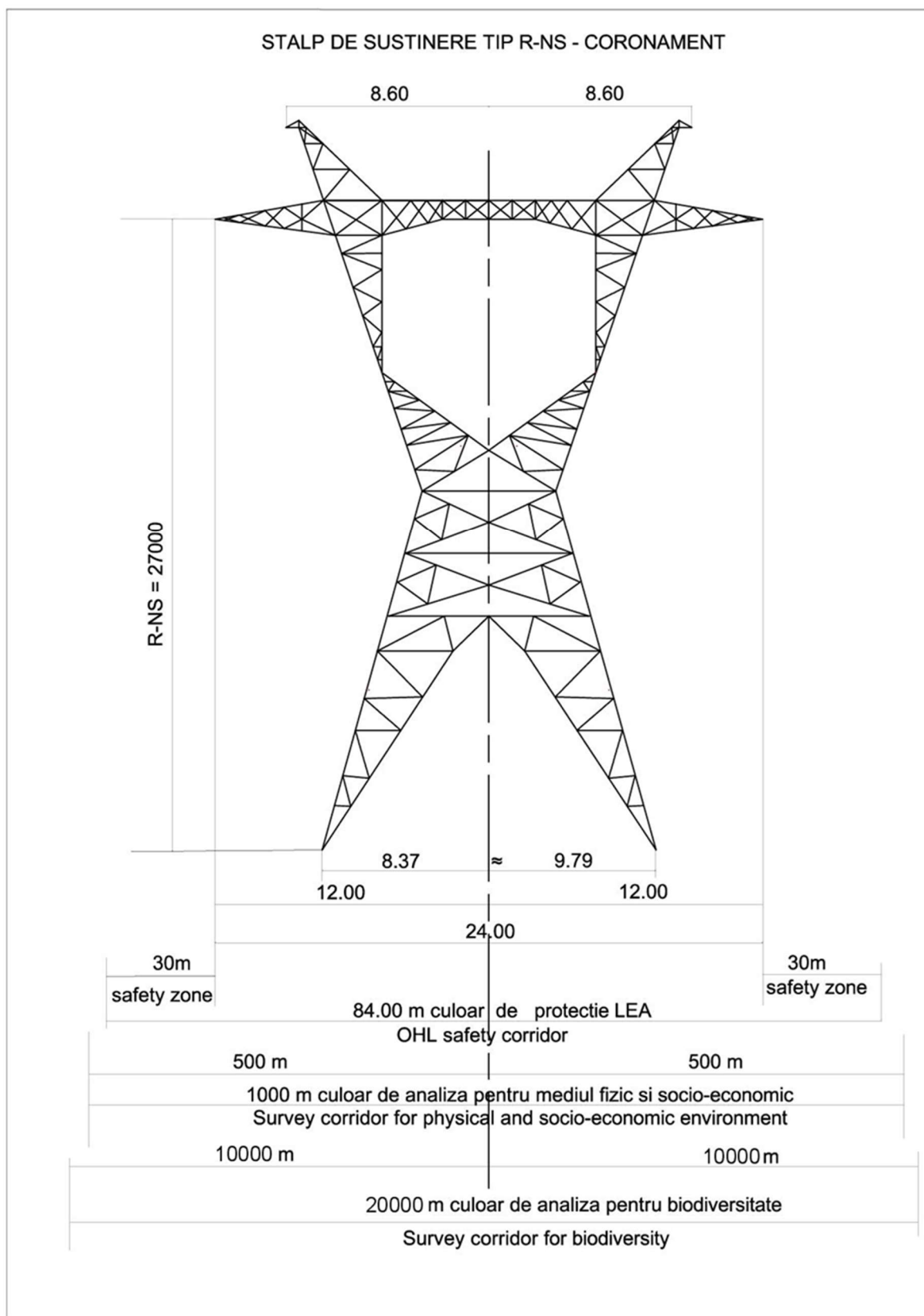

Figura nr.1 b. Turn de susținere tip R-NS (vedere frontală)
Figura nr. 1. Stâlpi de tensiune (a) și susținere (b) pentru LEA 400 kV Bălți - Suceava

Stația BtB Bălți va consta, din punct de vedere tehnologic, din:

Stația exterioară de 400 kV la rețeaua electrică națională cu RO (cu intrare de la noua LEA la Suceava)

Stația exterioară de 330 kV la rețeaua electrică a MD.

Camera de comandă a stației BtB Bălți, comună cu stațiile exterioare de 400 kV și 330 kV la rețelele RO și MD.

Modulul de instalare HVDC (High Voltage Direct Current) tip VSC (Voltage Source Converter), cu putere nominală de 300 MW

Transformatoarele de interfață de pe ambele părți ale convertorului (400/110 kV și 330/110 kV)

Instalația HVDC are două capete, situate în aceeași încăpere, unul care realizează conversia AC în DC și celălalt care realizează conversia DC în AC. Unitatea de bază/bateria convertorului este o punte cu mai multe „supape” (conținând mai multe IGBT = module de tiristoare bipolare cu poartă izolată).

Vanele pot fi montate pe pardoseală sau suspendate de acoperișul clădirii, în funcție de soluția constructivă aleasă de furnizor, având în vedere riscul de cutremur al zonei. Camera va avea un ecran metalic intern peste toți pereții, acoperișul și podeaua. Acest ecran creează o cușcă Faraday pentru a opri interferențele electromagnetice generate de funcționarea supapelor.

În interiorul încăperii, între cele două capete ale convertorului, se realizează o instalație DC, formată din condensatoare, bobine de amortizare DC, divizoare capacitive, descărcătoare, deconectatoare, rezistențe etc.

Condensatorii oferă o cale de impedanță scăzută pentru curentul oprit, stochează energie pentru a controla corect fluxul de putere și reduce supratensiunea pe partea de curent continuu.

Bobinele de amortizare DC asigură reducerea curentului de undulare DC pe LEA sau cablu, reducerea curentului maxim de avarie potențial, modificarea rezonanței pe partea DC a diagramei la frecvențe care nu sunt multipli ale frecvenței fundamentale AC și protecție a supapelor împotriva tranzitorii rapid-front. Bobinele sunt de obicei bobine mari, izolate cu aer și sunt montate, în funcție de furnizor, în sau în afara camerei convertizorului.

Supapele sunt răcite permanent folosind un sistem de răcire forțată. Se utilizează răcirea cu apă deionizată ultra pură, fără conductivitate electrică. Instalația va include un rezervor, inclus în livrare.

Sistemul de răcire, cu apa deionizată ultra pură, include următoarele componente: sistem de filtrare; sistem de deionizare; pompe de circulație; schimbătoare de căldură

(răcitoare); circuit bypass; rezervor de expansiune; sistem de completare (rezervor de lichid de completare, pompă de lichid de completare, unitate de deionizare, filtru, contorizare conductivitate).

Sunt prevăzute transformatoare de interfață între circuitele stației BtB și cele ale substațiilor care se conectează la sistemele de rețea electrică, asigurând mai multe funcții, printre care:

Izolație galvanică între sistemele AC și DC ;

Modificarea stabilă a tensiunii AC, prin comutatorul de reglaje, în funcție de condițiile de funcționare ale convertorului;

Crearea unei impedanțe de limitare a defecțiunii.

Cele două transformatoare de interfață vor fi trifazate. Tensiunea la bornele secundare și terțiare va fi stabilită de furnizorul stației BtB (de obicei între 110 kV și 220 kV). Terțiarul transformatoarelor, unul către sistemul de rețea electrică a RO și celălalt către sistemul de rețea electrică al MD, va fi utilizat pentru furnizarea serviciilor interne AC al stației.

Transformatoarele vor fi dotate cu toate accesoriile necesare, inclusiv echipamente de monitorizare și instalații pentru prevenirea exploziei și incendiilor rezervoarelor, cu azot (și accesoriile aferente).

Între fiecare transformator și convertor sunt prevăzute bobine de amortizare monofazate pentru a controla fluxul de putere activă și reactivă prin echilibrarea fluxului de curent prin acestea. Bobinele servesc și ca filtre de curent alternativ, reducând conținutul de armonici de înaltă frecvență al curenților de curent alternativ care apar în timpul operațiunii de comutare a tranzistoarelor IGBT.

În mod normal, armonicile de curent generate de VSC-uri sunt neglijabile și, prin urmare, în acest caz, nu sunt necesare filtre de armonice AC suplimentare.

În apropierea camerei de transformare se va amplasa clădirea Camerei de comandă, care conține camera de comandă, camera de servicii internă, camera centralei de răcire, bateriile de acumulatori, ateliere, birouri.

Sala de Comandă este dotată cu următoarele instalații interioare: instalații electrice de iluminat și de putere; instalații electrice de încălzire; instalații de climatizare; instalații de ventilație naturală; instalații sanitare interioare (apă și canalizare); instalații de stingere a incendiilor cu gaz inert; Sistem de alimentare cu apă; instalații de prim răspuns pentru stingerea incendiilor.

2.1 Locația Proiectului

Prezentul Proiect de asigurare a interconectării asincrone între sistemul electric al MD cu sistemul energetic al RO include traseul 400 kV Bălți – Suceava (48 km), noua stație BtB Bălți și modificarea stației existente Bălți.

Traseul LEA de 400 kV pleacă de la turnul terminal al LEA de 400 kV situat pe teritoriul RO și traversează partea de nord a MD, respectiv următoarele raioane / municipii: raionul Glodeni (comunele Balatina și Cuhnești, satele: Dușmani, Ciuciulea, Limbenii), Vechi, Limbenii Noi și Fundurii Vechi), raionul Fălești (comunele Obreja Veche și Hiliuți și satul Pârlița); raionul Râșcani (sat Corlă), Municipiul Bălți (sat Sadovoe).

După trecerea râului Prut, traseul LEA orientat spre Est merge între localitățile Balatina și Tomeștii Noi, ocolind spre Sud localitățile Clococenii Vechi și Dușmani, apoi trece între localitățile Limbenii Noi și Limbenii Vechi, respectiv localitățile Pârlița și Fundurii Vechi. Traseul continuă spre Sud din Sadovoe, traversează drumul expres M5 (E581) și intră în stația BtB Bălți.

Stația existentă 330/110/10,5 kV Bălți este situată la circa 1,57 km pe direcția nord-nord-vest a municipiului Bălți, pe partea dreaptă a drumului expres M5 (E581): Granița cu Ucraina - Criva - Bălți - Chișinău - Tiraspol - granița cu Ucraina. Se măsoară distanța de la substație până la periferia orașului (ultima gospodărie).

Noua stație BtB Bălți va fi integrată pe noul traseu LEA 400 kV Bălți – Suceava, pe un teren liber de aproximativ 4 ha, situat în apropierea stației existente 330/110/10,5 kV Bălți.

Locația proiectului este prezentată în Figura 2.

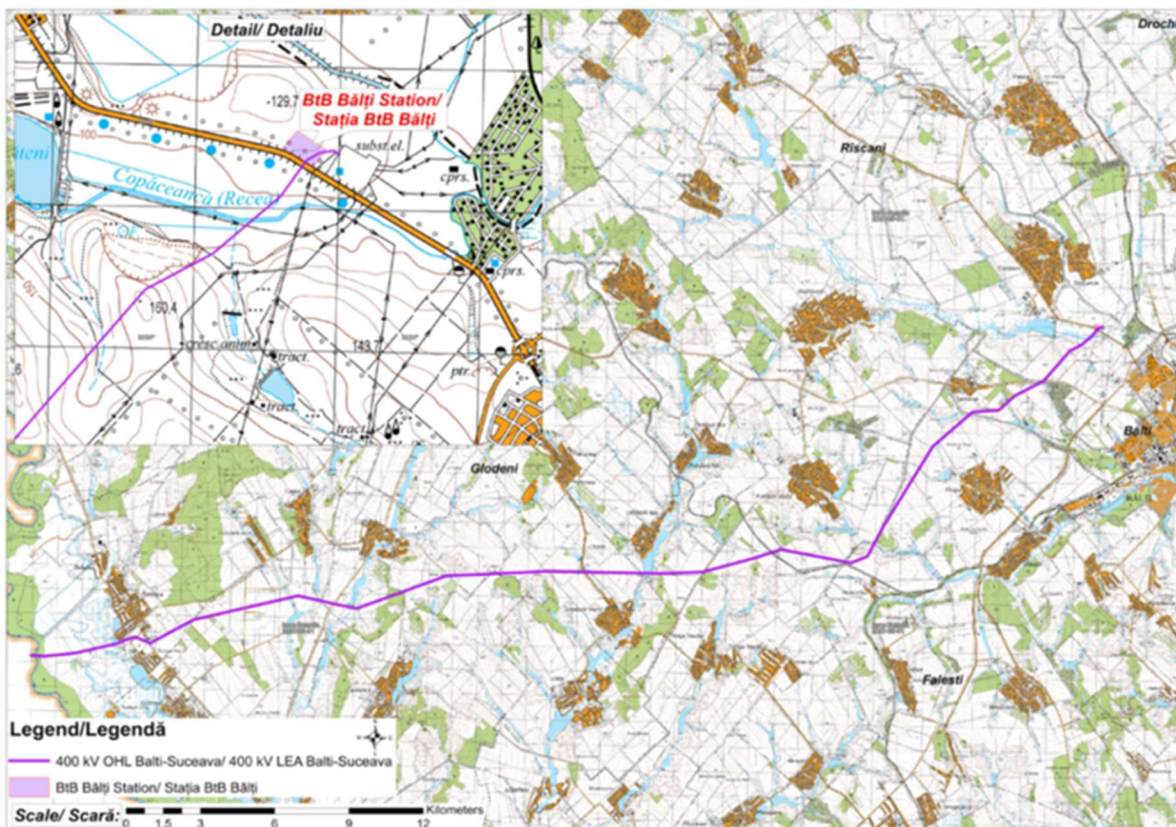

Figura 2, Locația Proiectului

2.2 Locații alternative ale Proiectului

Prezentul capitol cuprinde alternativele analizate pentru traseul LEA și anume:

- Alternativa “Do Nothing”;
- Alternative luate în considerare pentru ruta LEA;
- Analiză multicriterială pentru selecția rutei LEA;

S-au luat în considerare alternative pentru amplasarea stației BtB;

- Analiză comparativă pentru selectarea locației stației BtB.

Alternativa „Do Nothing”.

Alternativa „Do Nothing” consideră că Proiectul propus nu va fi dezvoltat.

Proiectul propus, stația BtB Bălți și LEA 400 kV Bălți - Suceava (România), este inclus ca proiect prioritar în Foaia de parcurs MD Energy, aprobată în 2015, pachetul de lucru 3 Promovarea proiectelor de investiții în infrastructura energetică, punctul „a” Prezentarea priorității proiecte cu Uniunea Europeană (România). Implementarea proiectului va asigura un nivel ridicat de securitate pentru MD și integrare pe piața europeană de energie, conform Strategiei Energetice 2030 adoptată în 2013 de Guvernul MD.

Prin neimplementarea Proiectului, mai multe impacturi potențiale de mediu la scară locală ar fi complet evitate precum: zgomot (din cauza traficului rutier și a activităților de construcție), restricții care afectează utilizarea terenurilor locale în zona sigură a traseului LEA, impacturi vizual-estetice. de stâlpi și conductoare etc.

Alternativa „Do Nothing” ar evita potențialele impacturi negative de mediu și sociale în fazele de construcție și exploatare dar, pe de altă parte, va prelungi situația actuală de lipsă de securitate a aprovizionării cu DM și va afecta următoarele aspecte:

Integrarea pieței de energie MD cu ENTSO-E și piața europeană de energie, cu consecințe negative pentru prețuri corecte, transparente și echitabile și concurență pe piața de energie electrică din Republica Moldova;

Creșterea și diversificarea securității aprovizionării cu energie electrică în RM, care este în prezent dependentă de importurile din Ucraina și Transnistria, prin diversificarea participanților la piață;

Asigurarea echilibrului producție-consum atunci când apar variații ale producției de energie electrică a centralelor interne, în special a centralelor regenerabile, al căror program de funcționare este mai puțin previzibil.

2.2.1 Alternative considerate pentru ruta LEA

Selectarea rutei optime a LEA a fost realizată atât din punct de vedere tehnic, cât și financiar și pentru reducerea impactului vizual al LEA, având în vedere și coexistența cu obiectivele actuale și/sau viitoare.

Principiile generale în proiectarea unei rute LEA sunt de a evita pe cât posibil următoarele zone:

- Zone populate;
- Zone împădurite și implicit evitarea defrișărilor;
- Terenuri agricole cu vii și livezi;
- Parcuri și rezervații natural;
- Zone instabile din punct de vedere geologic;
- Peisaj deosebit sau cu valoare arhitecturală și istorică.

Au fost analizate trei opțiuni de traseu pentru a găsi o rută optima pentru LEA:

- Opțiunea 1, Traseu roșu, Nord;
- Opțiunea 2, Traseu violet, Central;
- Opțiunea 3, Traseu albastră, Sud.

Opțiunea 1, Traseu Roșu

Traseul LEA 400 kV pleacă de la turnul terminal al LEA de 400 kV situat pe teritoriul RO, traversează râul Prut și apoi ia direcția spre Nord, ocolind orașele Balatina, Cobani,

Buteni, Molești și Camenca. După localitatea Camenca, traseul LEA este orientat spre Est și apoi merge spre Nord spre localitățile Camencuța, Daniu, Nicolaevca, Iabloana și Sturzovca. Traseul continuă spre Nord de la Sadovoe, traversează autostrada M14 și intră în stația BtB Bălți.

În Opțiunea 1, lungimea traseului LEA 400 kV Bălți - Suceava pe teritoriul MD este de circa 63 km.

Opțiunea 2, Traseu Violet

Traseul LEA 400 kV pleacă de la turnul terminal al liniei situat pe teritoriul RO, traversează râul Prut și apoi ia traseul spre est, trecând prin localitățile Balatina și Tomeștii Noi, ocolind spre Sud Clococenii Vechi și Dușmani. Localități și apoi între localitățile Limbenii Vechi și Limbenii Noi, respectiv localitățile Pârlița și Fundurii Vechi. Traseul continuă spre sud din orașul Sadovoie, traversează drumul Magistral M14 și intră în stația BtB Bălți.

În Opțiunea 2, lungimea traseului LEA 400 kV Bălți - Suceava pe teritoriul MD este de circa 48 km.

Opțiunea 3, Traseu Albastru

Traseul LEA de 400 kV pleacă de la turnul terminal al liniei situat pe teritoriul RO, traversează râul Prut și apoi, luând orientarea Sud-Est, trece prin orașele Sergheieni și Cuhnești, ocolind pe Nord-Est Moara Domnească. Localitățile, Viișoara și Chetrișul Nou. Traseul trece apoi între localitățile Logofteni și Moldovanca, respectiv între localitățile Obreja Nouă și Ilenuța. Traseul devine apoi comun cu varianta 2, din localitatea Pârlița până la intrarea în gara Bălți.

În Opțiunea 3, lungimea traseului LEA Suceava - Bălți 400 kV pe teritoriul MD este de aproximativ 58 km.

Opțiunile de traseu LEA sunt prezentate în Figura nr. 3.

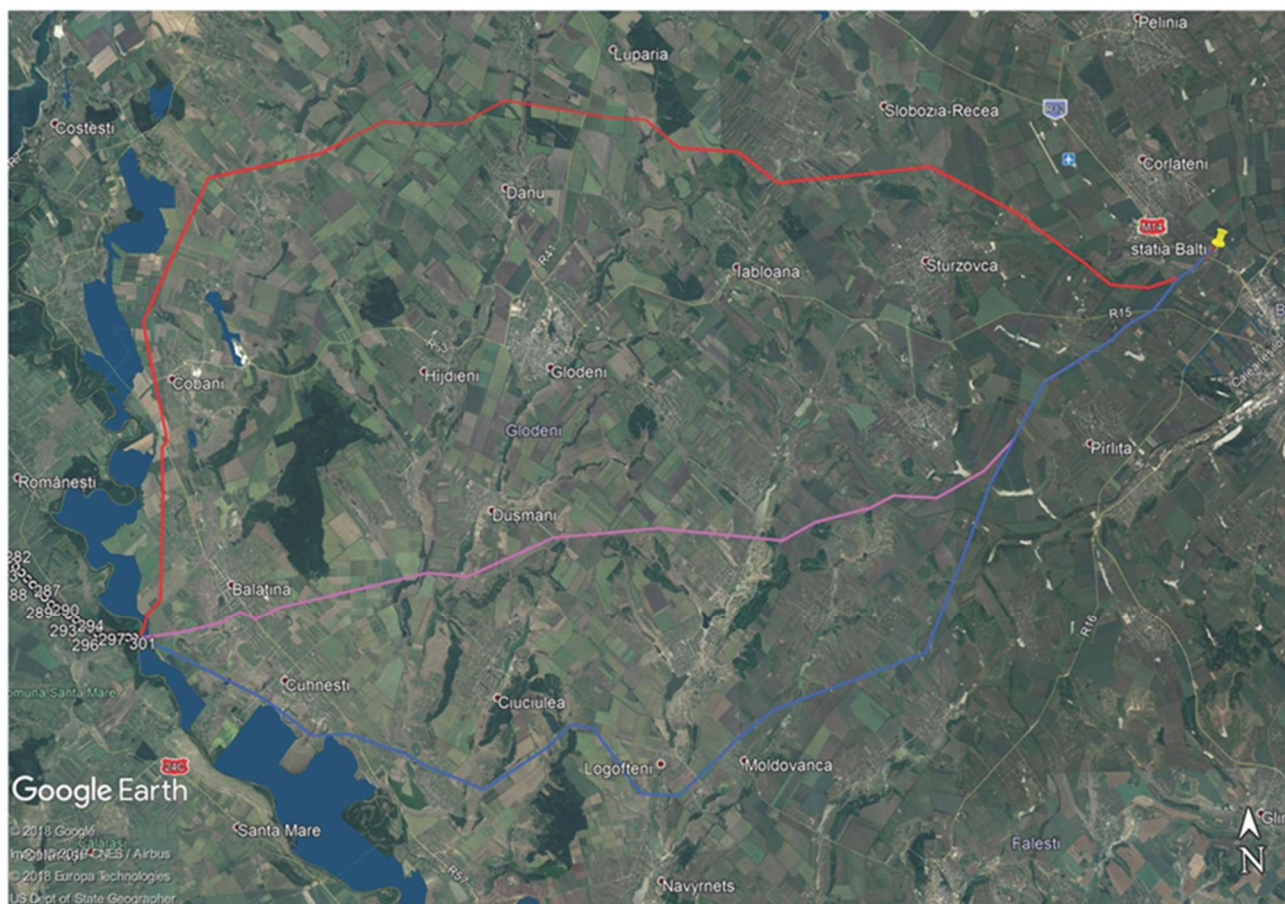

Figura nr. 3. Opțiuni traseu LEA 400 kV Bălți - Suceava

Obiectivele traversate de traseele LEA 400 kV analizate, respectiv traversările în raport cu infrastructura existentă și ariile naturale protejate, sunt prezentate în Tabelul nr. 1.

Nr.	Indicatori	Opțiunea 1, Traseu Roșu	Opțiunea 2, Traseu Violet	Opțiunea 3, Traseu Albastru
1.	Lungimea traseului, km	63	48	58
2.	LEA traversate			
	400 kV	-	-	-
	330 kV	-	-	-
	110 kV	1	2	2
	35 kV	-	-	-
3.	Căi ferate traversate	-	Sud- Sud-vest de satul Funduri Vechi la nord de satul Râulețul Nou	La nord de satul Râulețul Nou
4.	Drumuri traversate:	6	7	8
	express	1	1	1
	regional	3	4	4
	local	2	2	3
5.	<i>Rețeaua Ecologică Națională</i>			
	Coridorul ecologic internațional Prut	da	da	da

Nr.	Indicatori	Opțiunea 1, Traseu Roșu	Opțiunea 2, Traseu Violet	Opțiunea 3, Traseu Albastru
	Coridorul ecologic propus	Mai mult	Puțin	Mult
	Zona centrală internațională „Pădurea Domnească” (sit Emerald, rezervație științifică, IBA)	Puțin	Mult	Mai mult
	Zona centrală națională „Suta de Movile” (RP)	În coridorul de analiză	-	-
	Arie naturală protejată de stat: RS „Pădurea Domnească”	Mai mult	mult	Puțin
	Rețeaua Emerald (2)	puțin	mult	Mai mult
	Situri IBA (1)	Puțin	Mult	Mai mult
	Situri Ramsar	-	-	-
6.	Trasee păsări migratoare	da	da	da
7.	Cursuri de apă	9	5	10
8.	Lacuri	1	-	-
9.	Teren productiv (culturi, livadă și arbuști fructiferi)	Mai mult	mult	mult
10.	Localități aflate la distanță ≤ 500 m față de axa LEA	Puțin (3 localități)	Mult (4 localități)	Mai mult (6 localități)
11.	Obiecte culturale în localități aflate la distanță ≤ 500 m față de axa LEA	Mai mult (3 x istoric, 2 x arhitectural, 2 x arheologic)	Mai puțin (3 x istoric, 2 x arhitectural, 1 x arheologic)	mult mai mult (6 x istoric, 3 x arhitectural, 4 x arheologic)
12.	Situri arheologice în localități aflate la distanță ≤ 100 m față de axa LEA	Mult mai mult (9 situri arheologice)	Mai mult (5 situri arheologice)	Mai puțin (3 situri arheologice)

Analiză multicriterială pentru selecția rutei LEA

Analizele multicriteriale efectuate pentru selectarea variantei optime de traseu LEA 400 kV Bălți-Suceava au luat în considerare următoarele aspect tehnice, socio-economice și de mediu:

➤ Aspecte tehnico-economice:

- Lungimea liniei;
- Numărul de stâlpi;
- Numărul de fundații speciale (natura solului de fundare);
- Prezența zonelor poluante sau agresive pe traseu;
- Coexistența cu alte obiective (drumuri, căi ferate, cursuri de apă, LEA, linii de telecomunicații, conducte, etc.)
- Accesibilitate traseu (nivel de dificultate);
- Costurile de investiție;

➤ Aspecte de mediu și socio-economice:

- Traversarea unor zone foarte productive (terenuri agricole, pomi fructiferi, copaci);
- Impact vizual;
- Traversarea ariilor protejate și a pădurilor;
- Traversarea zonelor urbane.

Opțiunea optimă de traseu LEA 400 kV Bălți – Suceava a fost stabilită având în vedere criteriul tehnico-economic și criteriul de mediu și socio-economic, în proporție egală (50%).

În cadrul criteriului tehnico-economic, cei cinci indicatori definiți sunt ponderați în funcție de importanța lor în luarea deciziei privind traseul LEA.

În cadrul criteriului de mediu și socio-economic, cei patru indicatori definiți sunt ponderați, în funcție de importanța lor în luarea deciziei privind impactul LEA asupra mediului și factorilor socio-economici.

Pentru fiecare indicator va fi atribuit un marcaj, după cum urmează:

- 3 – cea mai bună soluție;
- 2 - soluție medie;
- 1 – cea mai nefavorabilă soluție,

Opțiunea optimă de traseu LEA corespunde opțiunii cu cel mai apropiat punctaj de nota 3.

Lungimea liniei este principalul indicator tehnico-economic care, practic, are cel mai mare impact asupra valorilor investiției.

În consecință, traseul LEA optim de 400 kV va fi cât mai aproape de linia dreaptă care unește punctele de capăt: granița RO – MD, respectiv stația Bălți.

Opțiunile de traseu analizate au luat în considerare indicatorul lungimii liniei, care are cel mai mare impact asupra valorilor investițiilor. Abaterile de la linia dreaptă se datorează obstacolelor naturale, obiectivelor existente/propuse și problemelor de mediu.

Acest indicator se cuantifică prin procentul de depășire a lungimii opțiunii de traseu, față de linia dreaptă, care este de 44,5 km.

Conform acestui indicator, procentele sunt următoarele:

- **Opțiunea 1**, traseu roșu: cu 141,57% mai lung decât opțiunea în linie dreaptă (63 km LEA)
- **Opțiunea 2**, traseu violet: cu 107,86% mai lung decât opțiunea în linie dreaptă (48 km LEA)

- **Opțiunea 3**, traseu albastru: cu 130.33% mai lung decât opțiunea în linie dreaptă (58 km LEA)

Evaluarea indicatorilor, având în vedere opțiunile de traseu LEA 400 kV Bălți – Suceava este prezentată în Tabelul nr. 2.

Tabelul nr. 2. Analiza multicriterială pentru opțiunile de traseu LEA 400 kV Bălți – Suceava

CRITERIU	INDICATORI SPECIFICI	Ponderea indicatorilor or ca parte a criteriului	Opțiunea 1, ruta roșie		Opțiunea 2, ruta violet		Opțiunea 3, ruta albastră	
			Evaluare	Medie ponderată	Evaluare	Medie ponderată	Evaluare	Medie ponderată
TEHNICO-ECONOMICE	Lungimea liniei	15%	1	0.15	3	0.45	2	0.30
	Procentul de stâlpi speciali	15%	2	0.30	3	0.45	1	0.30
	Natura solului de fundație (stabilitate geologică)	15%	2	0.30	3	0.45	3	0.45
	Accesibilitatea traseului (nivel de dificultate)	20%	1	0.20	3	0.60	2	0.40
	Coexistența cu obiective	35%	2	0.70	2	0.70	2	0.70
	Criteriu tehnic și economic total	100%			1.65		2.65	
DE MEDIU ȘI SOCIO-ECONOMIC	Ocupă zone foarte productive	20%	1	0.20	3	0.60	2	0.40
	Impact vizual	10%	2	0.20	3	0.30	1	0.10
	Traversarea siturilor arheologice	10%	3	0.30	2	0.20	1	0.10
	Traversarea zonelor protejate	30%	2	0.60	3	0.90	1	0.30
	Traversarea zonelor construite ale așezărilor	30%	3	0.90	2	0.60	1	0.30
	Criteriul de mediu total	100%			2.2		2.6	
Rezultat MCA				1.925		2.625		1.675

Rezultatele analizei multicriteriale indică Opțiunea 2, Traseul violet ca opțiune optimă pentru LEA de 400 kV Vulcănești – Chișinău, deoarece prezintă următoarele avantaje față de opțiunile 1 și 3:

- Criteriu tehnico-economic:
 - Cea mai scurtă rută;
 - Traseu accesibil.
- Criterii socio-economice și de mediu:
 - Impact vizual scăzut
 - Impact mai mic asupra ariilor protejate
 - Impact mai mic asupra terenurilor foarte productive.

Conform rezultatelor obținute, **traseul Opțiunea 2, Violet este varianta optimă pentru traseul LEA 400 kV Bălți – Suceava.**

Ierarhia opțiunilor de traseu LEA propuse este prezentată în Tabelul nr. 3.

Tabelul nr. 3. Ierarhia opțiunilor de traseu LEA pe secțiuni

Opțiune traseu	Medie ponderată	Poziție
Opțiunea 2, ruta violet	2.625	1
Opțiunea 1, ruta roșie	1.925	2
Opțiunea 3, ruta albastră	1.675	3

Pentru a demonstra că ierarhia este corectă, s-a efectuat o analiză de sensibilitate pentru criteriile propuse, luând în considerare cote diferite pentru cele două criterii, deci 40% - 60% și 60% - 40%. Rezultatele analizei de sensibilitate sunt prezentate în Tabelul nr. 4.

Tabelul nr. 4. Ierarhia opțiunilor de traseu LEA, pe baza analizei de sensibilitate

Opțiuni trasee	Ipoteză					
	40% - 60%		50% - 50%		60% - 40%	
	Medie ponderată	Poziție	Medie ponderată	Poziție	Medie ponderată	Poziție
Opțiunea 2, traseu violet	2.62	1	2.625	1	2.63	1
Opțiunea 1, traseu roșu	1.98	2	1.925	2	1.87	2
Opțiunea 3, traseu albastru	1.58	3	1.675	3	1.77	3

Analiza de sensibilitate întărește Opțiunea 2, traseul Violet, ca opțiune optimă pentru traseul LEA 400 kV Bălți – Suceava. Ierarhia nu este afectată de ipoteze legate de ponderea criteriilor și indicatorilor.

Opțiunea 2, traseul violet, a fost aprobată de Moldelectrica.

În concluzie, traseul preferat pentru LEA îndeplinește cerința IFI de a minimiza achiziția și deplasarea terenului.

2.2.2. Locații alternative ale stației electrice BtB

Noua stație BtB Bălți va fi integrată pe noul traseu LEA 400 kV Bălți – Suceava, pe un teren liber de aproximativ 4 ha, situat în apropierea stației existente 330/110 kV Bălți.

Zonele disponibile situate în apropierea stației 330/110 kV Bălți, care ar putea fi utilizate pentru stația BtB Bălți sunt următoarele:

În partea de nord a stației existente de 330 kV, prin hotărâre a autorității administrativ-teritoriale, s-a obținut o suprafață de circa 23.000 m², în afara incintei de gard.

În partea de Sud-Vest a stației existente de 330 kV, în apropierea LEA 330 kV golful Strășeni, există spațiu disponibil pentru o eventuală extindere, după scoaterea din funcțiune a anexelor stației;

În partea de Nord – Est a stației existente de 330 kV, în vecinătatea golfului LEA 330 kV Dnestrovskaia, există spațiu disponibil, în afara gardului perimetral.

Prin urmare, pentru amplasarea stației BtB Bălți, au fost analizate trei opțiuni, așa cum este prezentat mai jos.

Opțiunea 1

Stația BtB Bălți este situată în partea de Nord-Vest a stației 330/110 kV Bălți, pe teren agricol, având acces direct la drumul M14-E583 (Figura nr. 4).

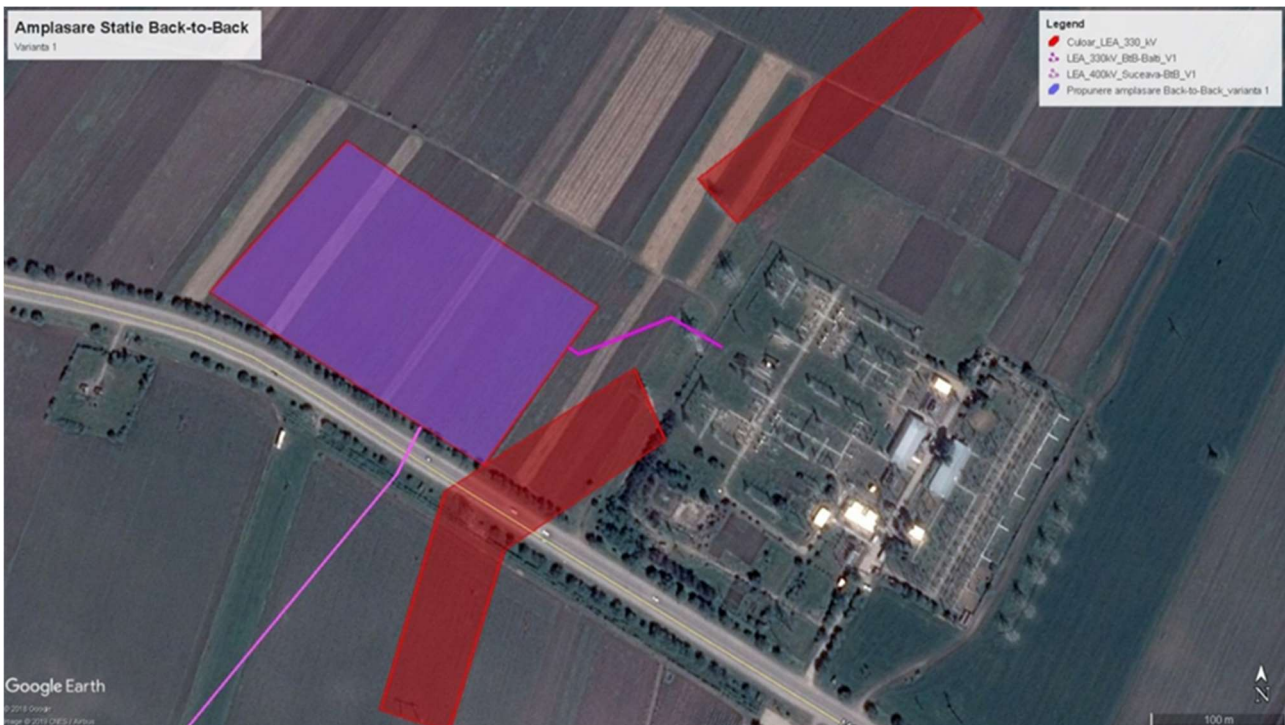

Figura nr. 4. Opțiunea 1 pentru locația stației BtB Bălți

Această variantă are avantajul că se află pe traseul LEA 400 kV Bălți - Suceava și din această locație se poate realiza cu ușurință legătura cu stația existentă de 330 kV Bălți.

Ca dezavantaj, terenul nu este proprietatea Moldelectrica, de aceea este necesar să fie achiziționat.

Opțiunea 2

Stația BtB Bălți este situată în partea de vest a stației 330/110 kV Bălți, pe teren agricol, cu acces la drumul M14-E583 (Figura nr. 5).

Figura nr. 5. Opțiunea 2 pentru locația stației BtB Bălți

Această variantă are avantajul că se află pe traseul LEA 400 kV Bălți - Suceava, însă în comparație cu Opțiunea 1, legătura cu stația 330 kV Bălți este mai greu de realizat.

Ca dezavantaj, în proximitate, în partea de Sud, există un curs de apă, iar în partea de Est există LEA 330 kV Bălți - Strășeni, necesitând banda de siguranță. De asemenea, terenul nu este proprietatea Moldelectrica, de aceea este necesar sa fie achiziționat.

Opțiunea 3

Stația BtB Bălți este situată în partea de Nord a stației 330/110 kV Bălți, în imediata ei vecinătate (Figura nr. 6).

Figura nr. 6. Opțiunea 3 pentru locația stației BtB Bălți

Avantajul acestei opțiuni este ca o parte din teren este deținută de Moldelectrica, restul fiind necesar a fi achiziționat, iar faptul ca in aceasta varianta va exista o singura incinta care va cuprinde atât centrala 330/110 kV Bălți, cât și stația BtB.

Această opțiune are următoarele dezavantaje:

Pentru racordarea LEA 400 kV Bălți - Suceava la stația BtB Bălți și a LEA 330 kV din stația BtB Bălți la stația 330/110 kV Bălți se traversează de 2 ori LEA 330 kV Bălți - Dnestrovskaya;

Pentru organizarea lucrărilor de execuție la stația BtB Bălți se impune acces direct de pe drumul M14-E583 pentru transportul utilajelor și transformatoarelor pentru a nu perturba funcționarea stației 330/110 kV Bălți.

Prin urmare, Opțiunea 1 este recomandată ca fiind optimizată tehnologic. Această opțiune presupune cel mai mic volum de lucrări, nu intersectează traseele liniilor existente și nu modifică traseul propus pentru LEA 400 kV Bălți - Suceava.

Opțiunea aleasă este în partea de Nord-Vest a stației 330/110 kV Bălți, pe teren agricol, având acces direct la drumul M14-E583. Terenul este extravilan și proprietate privată format din mai multe parcele cu destinație agricolă.

2.3 Terenuri necesare realizării Proiectului

Proiectul are nevoie de teren atât pentru utilizare permanentă, cât și temporară. Siturile alternative BtB au nevoie de aproximativ 8 ha de teren permanent.

Principalele nevoi de teren sunt asociate cu construcția traseului LEA și sunt considerate mai jos.

2.3.1 Achiziție temporară de teren

Utilizarea temporară a terenului este asociată lucrărilor de construcție a LEA.

- Suprafețele de teren care vor fi ocupate temporar pe șantier sunt:
- Platformă de lucru pentru ridicarea stâlpilor de suspendare (circa 825 m²);
- Platformă de lucru aferentă stâlpilor de tensionare pentru operațiuni de montaj, conductoare de fază și strângere a firelor de împământare (circa 1.500 m²);

Tabel 2.3.1 Tipul terenului și suprafața afectată de coridorul de siguranță

	LEA inclusiv coridor de siguranță [ha]	Pădure [ha]	Pământ agricol [ha], incluzând:			
			Agricol, sub total	Vie	Teren agricol	Alte terenuri*)
UTA Găgăuzia*	381.3	0.0	381.2	84.0	280.8	16.4
Cahul	64.0	0.0	64.0	33.7	30.3	0.0
Taraclia	172.4	15.5	156.9	28.3	114.5	14.1
Cimslia	101.9	0.0	101.9	30.4	50.0	21.5
Hincesti	302.0	27.5	274.6	26.3	201.6	46.7
Ialoveni	25.6	5.4	20.2	7.4	10.8	2.0
Chisinau	110.4	2.7	107.7	22.9	60.6	24.2
Total	1,157.6	51.1	1106.6	233.0	748.6	125.0
Total, %	100%	4%	96%			

*Nota 3: Alte terenuri sunt în mare parte terenuri agricole de diferite tipuri, dar pot include și alte categorii de terenuri

- Coridorul de lucru LEA (zona de acces) lățime de 3 m, pentru montarea conductorilor de fază și a firelor de pământ (tensionare).

Vor fi necesare mai multe terenuri pentru drumuri de acces temporare. Sunt necesare drumuri de acces către fiecare turn, astfel încât în cazul în care nu există drum de acces, va trebui amenajată o soluție provizorie. După construcție, drumurile temporare și terenurile ocupate pentru construcție pot fi reîntoarse la utilizarea inițială a terenului.

Nu sunt disponibile informații exacte cu privire la nevoile generale de teren pentru faza de construcție la momentul scrierii acestui articol, care urmează să fie dezvoltate în etapa de proiectare a Proiectului.

Tabelul 2.2.1 prezintă structura de utilizare a terenului din cadrul coridorului de siguranță. Aproximativ 96% din această suprafață de teren necesară se referă la terenuri agricole. Alte 4% sunt terenurile fondului forestier.

2.3.2 Achiziție permanentă de teren

Zona în care se găsesc turnul și eventualele ancoraje suplimentare va fi utilizată permanent. Există un total de 511 stâlpi. Cantitatea de teren necesară pentru zona afectată permanent va diferi între diferitele tipuri de stâlpi.

Terenul care urmează să fie achiziționat pentru utilizare permanentă de către Proiect este descris în Tabelul 2.3.2. În mod similar, cu cele de mai sus, este în mare parte teren agricol.

Tabel 2.3.2 Tipul terenului și suprafața afectată permanent de construcția stâlpului

Raion/Categorie pământ	Total [m ²]	Pădure [m ²]	Pământ agricol [m ²], inclusiv:			
			Agricol, subtotal	Vie	Teren agricol	Alte terenuri*)
UTA Găgăuzia*	11,531	0	11,531	2,993	7,805	733
Cahul	2,839	0	2,839	1,129	1,710	0
Taraclia	6,597	455	6,142	869	4,781	492
Leova	2,763	0	2,763	882	1,361	520
Cimslia	10,365	520	9,845	971	7,665	1209
Hincesti	1,658	0	1,658	325	1,138	195
Ialoveni	3,308	65	3,243	665	1,556	1022
Chisinau	1,768	0	1,768	751	566	451
Total	40,829	1,040	39,789	8,585	26,582	4,622
Total, %	100%	2,5%	97,5%			

*Nota 3: Alte terenuri sunt în mare parte terenuri agricole de diferite tipuri, dar pot include și alte categorii de terenuri.

De asemenea, în cadrul coridorului de siguranță (1.157,6 ha) vor avea loc restricții permanente de utilizare a terenului care vor însemna o oarecare limitare a utilizării terenului, conform regulilor stabilite prin HG nr. 514/2002 (vezi mai sus).

2.4 Impactul datorat achiziției de terenuri

Achiziția terenului va avea un impact potențial asupra utilizării terenurilor, accesului la terenuri, proprietății și veniturilor dependente de teren.

În timpul construcției, utilizarea temporară a terenului va produce **efectele temporare**:

- Impact asupra proprietății și veniturilor:

Achiziția temporară a terenului va asigura impactul temporar asupra proprietarilor de teren. Ei nu își vor putea folosi terenul atunci când se vor desfășura lucrările de

construcție. Pierderea culturilor, deteriorarea planurilor sunt efecte tipice ale achiziției temporare de terenuri.

- Impactul asupra utilizării terenului:

În faza de construcție, vor avea loc impacturi temporare, deoarece utilizarea actuală a terenului nu va fi posibilă. În cazul în care se găsesc podgorii sau livezi, impacturile vor fi observate pe o perioadă mai îndelungată deoarece sunt necesare anumite avarii sau defrișarea viței de vie sau a pomilor.

- Accesul la teren:

Ocuparea temporară a terenului în scopuri de construcție va avea ca rezultat impacturi legate de modificările accesului la teren. Aceste impacturi vor depinde de sezonul în care se execută construcția liniei de transport, perioada necesară construcției și tipul de utilizare a terenului.

Impactul permanent al etapei de construcție este asociat cu achiziția permanentă de teren pentru subsolul turnului. Valoarea totală a achiziției permanente de teren este de 40.829 m². Atât terenurile proprietate publică, cât și cele private vor fi afectate de Proiectul propus; având în vedere că proprietatea este fragmentată, inclusiv multe ferme care dețin mai puțin de 1 ha teren, se preconizează că un număr mare de proprietari de terenuri vor fi afectați. Datorită unui nivel ridicat de emigrare în zona afectată, mulți proprietari de terenuri s-ar putea afla în străinătate.

Pierderea acestei drepturi de proprietate trebuie compensată anterior lucrărilor de construcție.

În timpul funcționării LEA, potențialele impacturi vor fi cauzate de amprentele stâlpului și de restricțiile din coridorul de siguranță.

- Impact asupra proprietății/terenurilor

Nu se va produce nicio pierdere suplimentară a proprietății în faza operațională. Dar existența subsolurilor turnului poate contribui la fragmentarea terenului.

Deplasarea economică din cauza LEA va afecta oamenii în moduri diferite, în funcție de situația lor. În zona Proiectului, multe dintre terenurile sunt mici și, prin urmare, pentru unele persoane sau întreprinderi impactul poate fi mare. Cu alegerea corectă a locațiilor turnului și cu o compensație adecvată pentru pierderea terenului, impacturile socio-economice sunt estimate a fi de la moderate la mari.

Impactul rezidual asupra accesului la teren va necesita compensarea adecvată

- Restricții de utilizare a terenurilor:

În afară de terenul care urmează să fie ocupat permanent de stâlpi, terenul dintre stâlpi poate continua să fie folosit în scopuri agricole sau de altă natură în timpul etapei de exploatare a liniei de transport, dar vor exista restricții asociate cu utilizarea anumitor

echipamente (vehicule înalte pt. exemplu) și activități (de exemplu, stând deasupra unor obiecte mai înalte, cum ar fi un vagon sub linia electrică) în imediata vecinătate a LEA. Câmpurile electrice și magnetice generate în linia de energie electrică nu vor depăși nivelurile permise la nivelul solului, ceea ce înseamnă că nu există restricții în ceea ce privește funcționarea sau starea sub linia de transport.

- Locuințe

Conform legislației în vigoare în Republica Moldova, în coridorul de siguranță LEA de 75 m nu sunt permise locuințe de locuit. Nu există clădiri pe acest coridor. Sub LEA nu ar trebui să existe construcții viitoare, așa cum sunt definite în legislația națională. Notă: această evaluare se bazează pe traseul LEA propus și presupune că orice abateri de la acest traseu nu îl apropie de locurile locuite, ci încearcă mai degrabă să mărească distanțele față de orice zone rezidențiale.

- Impactul câmpului electromagnetic asupra sănătății:

Nivelul câmpului electromagnetic va fi sub standardele stabilite pentru receptorii umani, astfel încât fermierii și muncitorii agricoli să poată lucra în cadrul LEA după punerea în funcțiune. Totuși, este important să se furnizeze informațiile privind sănătatea și securitatea fermierilor și lucrătorilor agricoli, inclusiv lucrătorilor din vii și livezi, care să le conștientizeze cu privire la câmpurile magnetice și electrice generate de LEA, expunerea și riscurile asociate. Angajatorii trebuie să fie informați cu privire la obligațiile și responsabilitățile lor față de lucrătorii lor. Impactul asupra lucrătorilor din câmpul magnetic și/sau câmpul electric este de așteptat să fie moderat. Riscul de expunere nesănătoasă va persista și monitorizarea și formarea necesare sunt esențiale.

Durata de viață a LEA este de 30 - 40 de ani, dar cu activități de întreținere adecvate, aceasta poate fi mai lungă.

3. CADRUL LEGISLATIV

3.1 Cadrul legislativ din Republica Moldova

Cadrul legislativ din Republica Moldova privind achiziționarea terenurilor și relocarea involuntară este prezentată în continuare prin câteva norme și acte legislative relevante.

Pentru scopul LACF, au fost prezentate mai ales acele aspecte legislative legate de schimbarea folosinței, cumpărarea terenurilor și exproprierea în scopul utilității publice. Aceste aspecte sunt definite în următoarele acte legislative:

- Constituția Republicii Moldova (adoptată în iulie 29, 1994);
- Codul funciar, nr. 828-XII, 25 ianuarie 1991;
- Codul pădurilor, nr. 887-XIII, 21 iunie 1996;
- Legea privind exproprierea pentru utilitatea publică, nr. 488-XIV, 8 iulie 1999;
- Legea privind prețul normativ și modul de vânzare-cumpărare a pământului, nr. 1308, 25 iulie 1997.

În etapele viitoare (Proiectare și pregătirea planului de achiziție a terenului și despăgubire) vor trebui luate în considerare mai multe detalii, inclusiv acte legislative specifice, cum ar fi:

- Codul apei, nr. 1532-XII, 22 iunie 1993;
- Codul familiei, nr. 1316, 26 octombrie 2000;
- Legea privind administrația publică locală, nr. 436-XVI, 28 decembrie 2006;

3.1.1 Categoriile de folosință a terenurilor re-categorizarea

Codul pământului stabilește următoarele categorii de terenuri:

- Teren agricol;
- Teren pentru locuințe;
- Teren pentru industrie/transport/comunicații și alte scopuri speciale;
- Teren pentru protecție, sănătate, recreere, cultural, sub-urban și zone verzi;
- Teren pentru fondul forestier;
- Teren pentru fondul acvatic;
- Teren de rezervă.

Aceste categorii au diferite reguli privind utilizarea terenului și schimbarea folosinței utilizării terenului. Pentru scopul prezentului LACF, analiza s-a concentrat pe terenuri

agricole și fondul forestier, deoarece o mare parte din terenuri se încadrează în aceste categorii¹.

Detalii privind tipurile de terenuri/utilizarea terenului sunt prevăzute în Codul funciar (art.36, 48, 50, 73, 97).

Traseul LEA nu va traversa arii protejate [ESIA, Tabel 21], așadar nu se vor aplica prevederi/limitări privind terenurile din ariile protejate.

Mai multe detalii vor veni în etapele ulterioare ale proiectului.

Pentru terenurile agricole și forestiere, Codul funciar conține următoarele prevederi privind schimbarea folosinței terenurilor, retragerea temporară a terenurilor din activitățile agricole și despăgubiri în caz de deteriorări/pierderi art. 15 prevede atribuirea terenurilor cu bonitate scăzută și a terenurilor neîmpădurite pentru construcția instalațiilor non-agricole, inclusiv a proiectelor de linii electrice aeriene;

- art. 71 definește posibilitatea schimbării folosinței terenurilor agricole, în baza unei proceduri de autorizare, după cum urmează:
 - prin Hotărâre de Guvern – pentru terenul agricol proprietate a statului, cu avizul consiliului unității administrativ-teritoriale pe al cărei teritoriu se află terenul;
 - prin decizie a consiliului unității administrativ-teritoriale în a cărei proprietate se află terenul agricol;
 - prin decizie a consiliului unității administrativ-teritoriale pe al cărei teritoriu se află terenul proprietate a persoanei fizice sau juridice, în temeiul cererii proprietarului;
- art. 74 permite retragerea temporară a terenurilor din circuitul agricol sau silvic pentru executarea liniilor de transport electric; retragerea temporară a terenurilor este aprobată de autoritățile administrației publice locale cu acordul proprietarilor de terenuri;
- art. 97 stabilește obligația despăgubirii integrale a proprietarilor de terenuri pentru pagubele cauzate de retragerea sau ocuparea temporară a terenurilor, limitarea drepturilor de proprietate (spre exemplu: cazul zonelor de protecție) sau înrăutățirea calității terenurilor. Despăgubirea este acordată de către întreprinderile, instituțiile și organizațiile a căror activitate determină pagubele, iar litigiile legate de compensare și de stabilire cuantumului despăgubirii sunt soluționate de instanța judecătorească competentă;

¹ În conformitate cu ESIA, aproximativ 84% din suprafața necesară pentru proiect este teren agricol; Alte 5% reprezintă terenul al fondului forestier; Restul de 11% sunt intitulate "alte terenuri" (de asemenea, cea mai mare parte sunt tot pentru activități agricole, cum ar fi pășunile) [ESIA, Tabel 35, Figura 56].

- art. 99 stabilește obligația de compensare a pierderilor cauzate de retragerea temporară sau permanentă a terenurilor agricole sau silvice; compensarea pierderilor se face din bugetul de stat pentru restabilirea și valorificarea terenurilor sau sporirea fertilității lor paralel cu repararea pagubelor;

Codul forestier stabilește următoarele prevederi relevante pentru investiția propusă:

- art. 78 interzice reducerea suprafeței forestiere, cu excepția construcției de instalații speciale; În cazul construirii de LEA, este permisă retragerea pădurilor din fondul forestier, printr-o Hotărâre de Guvern;
- art. 79 stabilește regulile de compensare în cazul retragerii pădurilor din fondul forestier;

3.1.2 Expropriere pentru utilitate publică

• **Legea nr. 488-XIV din 8 iulie 1999** privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică, definește procedura aplicabilă în caz de expropriere a terenurilor pentru proiecte de utilități publice, astfel:

- art. 5 stabilește tipurile de proiecte considerate de utilitate publică (proiectele LEA sunt incluse în art. 5, alin 1, lit. "e"); proiectele de interes național sau local sunt declarate de utilitate publică;
- Prevede ca anunțul de utilitate publică (Провозглашение общественной полезности осуществляется) să se facă după un studiu preliminar și dacă toate condițiile sunt îndeplinite (art.7).
- în cazul exproprierii terenurilor pentru proiecte de utilitate publică, proprietarul terenului are dreptul la despăgubiri (art. 9, alin. 2);
- în cazul în care autoritatea administrației publice și proprietarul terenului nu ajung la un consens privind cuantumului despăgubirii, prețul terenului va fi stabilit de instanța de judecată în baza unei expertize independente (art. 15);

• **Legea nr. 1308 din 25 iulie 1997**, privind prețul normativ și procedura de vânzare/cumpărare a terenurilor stabilește prevederi relevante pentru investiția propusă:

- art. 11 prevede excluderea în interes public a terenurilor din categoriile de terenuri cu destinație agricolă și ale fondului silvic;
- art. 12 prevede compensarea pierderilor cauzate de excluderea terenurilor din categoriile de terenuri cu destinație agricolă și ale fondului silvic;
- art. 15 definește scopul și cazurile de înstrăinare forțată a terenurilor; exproprierea în alte scopuri decât cele agricole este admisă numai în cazurile proiectelor de utilitate publică (art. 15, alin. 3);

- art. 17 stabilește regulile pentru compensarea pierderilor cauzate de înstrăinarea forțată a terenurilor; pentru terenurile înstrăinate forțat compensarea pierderilor se face la prețul de piață al terenurilor dar nu mai puțin decât prețul normativ calculat conform tarifelor prevăzute la poziția a II-a din anexă (1.242,08 MD pentru o unitate grad hectar); în cazul în care autoritatea administrației publice și proprietarul terenului nu ajung la o înțelegere în privința prețului de piață al terenului supus înstrăinării forțate, prețul va fi stabilit de instanța judecătorească în baza raportului de expertiză prezentat de experții independenți;

• **HG nr. 1170, 25 Octombrie 2016**, privind aprobarea dispozițiilor privind procedurile de atribuire, schimbarea destinației terenurilor și schimbul de terenuri stabilește proceduri pentru pregătirea, depunerea și de prelucrare a documentelor de aplicare și definește autoritățile implicate și perioada de desfășurare a procesului; Următoarele prevederi sunt relevante pentru investiția propusă:

- Pentru instituțiile și întreprinderile de stat, terenuri publice (atât de stat cât și al unității administrativ-teritoriale) vor fi disponibile pentru utilizarea lor în activitățile specifice (anexa 1, capitolul 2, punctul 6);
 - Pentru construcții cu instalațiile speciale, inclusiv proiecte LEA, terenuri cu bonitate scăzută și neîmpădurite (anexa 1, capitolul 2, punctul 7);
 - Schimbarea destinației terenurilor trebuie să respecte procedurile stabilite prin HG nr. 1451, 24 decembrie 2007 (Anexa 1, capitolul 2, punctul 32-41); Guvernul a aprobat un decret legat de schimbarea destinației terenurilor pe terenurile agricole și păduri în termen de o lună de la transferarea fondurilor la bugetul de stat, echivalente cu pierderile cauzate de terenurile de retragere din circuitul agricol;
- **HG nr. 958/2003** pentru aprobarea Regulamentului provizoriu privind evaluarea bunurilor imobile;
- **HG nr. 514/2002** pentru aprobarea Regulamentului privind protecția rețelei electrice:
- Pentru a asigura integritatea, condițiile normale de funcționare a LEA și prevenirea accidentelor, trebuie respectate următoarele principii principale, și anume:
 - Alocarea de terenuri special pentru aceasta;
 - Stabilirea de zone de protecție;
 - Stabilirea de distanțe minime acceptabile între LEA și clădiri, construcții, terenuri și ape;
 - Definirea delimitărilor coridorului de copaci din păduri și plantații masive;

- Coridorul de siguranță a LEA (terenul și spațiul aerian limitat de planuri verticale, de ambele părți ale liniei), în cazul LEA de 400 kV, trebuie să fie de 30 m pe ambele părți ale liniei, măsurate de la marginea conductoarelor;
- Pentru construirea și funcționarea LEA, terenurile vor fi atribuite conform legislației;
- Terenurile situate în coridorul de siguranță, care nu sunt luate de la deținătorii de terenuri, vor fi utilizate pentru lucrări agricole și alte lucrări în strictă conformitate cu reglementările;
- Lucrările planificate pentru repararea, întreținerea tehnică și reconstrucția LEA care traversează terenuri agricole vor fi efectuate cu consimțământul proprietarilor de terenuri și de obicei în perioada în care terenurile nu sunt ocupate de culturi sau când este posibilă asigurarea integrității culturilor agricole și pentru a evita întreruperea activităților agricole specifice.

3.2 Cerințele IFI privind achiziția terenurilor și reinstalarea involuntară

Creditorii internaționali sau instituțiile financiare internaționale consideră că achiziția de terenuri și reinstalarea involuntară reprezintă unul dintre cele mai semnificative efecte negative care ar putea duce la dificultăți pe termen lung pentru persoanele și comunitățile afectate, precum și daunele aduse mediului și impactul socio-economic negativ asupra comunității. IFI-urile și-au dezvoltat propriile standarde/cerințe pe care clienții trebuie să le respecte dacă relansarea (fie fizică sau economică) este declanșată de proiectul (proiectele) clienților. Aceste standarde și cerințe sunt prezentate în continuare.

3.2.1 BERD

BERD utilizează politicile de mediu și sociale (ESP) și cerințele de performanță (PR) adoptate în 2014. PR-urile conțin cerințe precise pentru clienții BERD.

PR5 Achiziționarea de terenuri, relocarea involuntară și deplasarea economică, subliniază principala abordare și cerințele privind relocarea fizică, deplasarea economică, compensațiile și restaurarea mijloacelor de trai. Cerințele speciale ale PR5 sunt obligatorii pentru clienții BERD.

Orientarea și bunele practici ale BERD (2016) explică conceptele cheie privind achiziția și relocarea terenurilor, abordează unele dintre cele mai frecvente probleme asociate acestora și oferă sfaturi privind interpretarea și implementarea PR5. Nu este un document de conformitate, ci este o resursă utilă pentru planificarea și implementarea în cele mai bune condiții a relocării.

3.2.2 BEI

Documentul general al BEI privind E&S este Declarația BEI privind principiile și standardele sociale și de mediu (2009), în timp ce cerințele, conceptele și procedurile concrete sunt prezentate în Manualul de mediu și social al BEI. Partea I a Manualului include zece standarde de mediu și sociale.

Standardul 6 Reintegrarea involuntară conține cerințe obligatorii esențiale pentru proiectele finanțate de BEI care au o componentă de achiziție și/sau de reinstalare a terenurilor.

3.2.3 Banca Mondială

Banca Mondială a fost primul IFI care a elaborat politici de protejare a aspectelor cheie de mediu și sociale. În prezent există 11 politici operaționale cheie și proceduri asociate ale băncii, care sunt esențiale pentru a se asigura că eventualele consecințe negative asupra mediului și sociale sunt identificate, evitate sau, dacă este inevitabil, minimizate și/au atenuate și care primesc o atenție deosebită în timpul pregătirii proiectului proces de aprobare. Aceste politici vor fi înlocuite în 2018 cu un cadru actualizat de cerințe privind protecția mediului și sociale (ESF). Cele două seturi de politici vor funcționa în paralel timp de aproximativ șapte ani pentru a se putea monitoriza proiectele aprobate înainte și după data adoptării ESF.

Politica operațională PO 4.12 (2001) definește cerințele privind reinstalarea involuntară. Noua sa iterație, ca parte a ESF, este **Standardul de Mediu și Social 5. Achiziția terenurilor, restricțiile privind utilizarea terenurilor și reintegrarea involuntară (ESS 5)**, care definește cerințele specifice pentru debitorii BM în cazul în care are loc achiziționarea terenului/reinstalarea involuntară.

3.2.4 Cerințe cheie ale IFI privind achiziția de terenuri și reinstalarea

Toate IFI recunosc reinstalarea involuntară ca fiind o problemă critică și recomandă să fie evitată sau minimizată acolo unde este posibil. Cu toate acestea, în cazul în care se realizează achiziția de terenuri/reinstalarea involuntară, acestea trebuie gestionate corespunzător.

Cerințele IFI privind achiziția de terenuri și reinstalarea involuntară se bazează pe principii și abordări similare și includ aceleași elemente-cheie. Acest document nu intenționează să sublinieze diferențele dintre cerințele BERD, BM și BEI, ci mai degrabă le consideră integrate, având în vedere că trebuie îndeplinite toate cerințele aplicabile ale IFI implicate în proiect.

3.2.4.1 Reinstalarea involuntară

Reinstalarea este considerată involuntară atunci când persoanele sau comunitățile afectate nu au dreptul de a refuza achiziția de terenuri sau restricțiile privind utilizarea terenurilor care au ca rezultat deplasarea. Acest lucru se întâmplă în cazurile următoare:

- (i) expropriere legală sau restricții privind utilizarea terenurilor bazate pe o decizie luată;
- (ii) decontări negociate în care cumpărătorul poate să recurgă la expropriere sau să impună restricții legale privind utilizarea terenului în cazul în care negocierile cu vânzătorul nu reușesc.

Cerințele nu se aplică reînălării rezultate din tranzacții voluntare pe terenuri și atunci când o astfel de tranzacție afectează numai persoanele cu drepturi legale. Proiectele care necesită reînălare involuntară ar trebui să fie evitate, acolo unde este posibil, și să fie reduse la minimum prin luarea în considerare a unor alternative privind modul de realizare a proiectului.

[BERD PR 5, paragrafele 2, 8b 11]; [Standardul BEI 6, paragraful 1, 3, 13, 14]

Reînălarea involuntară se referă atât la deplasările fizice (relocarea sau pierderea adăpostului), cât și la deplasarea economică (pierderea activelor sau a resurselor) și/sau pierderea accesului la active sau resurse care duce la pierderea surselor de venit sau a mijloacelor de trai.

[BERD PR5, paragraful 1]; [Standardul 6 al BEI]

Clienții sunt încurajați să dobândească drepturi datorate terenului prin intermediul compensărilor negociate, chiar dacă au mijloace legale de a avea acces la teren fără consimțământul vânzătorului. Locațiile negociate ajută la evitarea exproprierii și elimină necesitatea de a folosi autoritatea guvernamentală pentru a îndepărta cu forța pe oameni.

[BERD PR5, paragraful 10]

Nota 3: Prezentul document se concentrează pe analiza cerințelor de deplasare economică, deoarece realizarea Proiectului nu conduce la deplasarea fizică.

3.2.4.2 Consultări

Consultări continue

Consultările ar trebui să înceapă devreme și să continue pe parcursul întregului proces de reînălare, inclusiv punerea în aplicare, monitorizarea și evaluarea plăților compensatorii și a reînălării. Trebuie implicate toate comunitățile afectate (inclusiv comunitățile gazdă).

[BERD PR5, paragraful 12]; Re: [WB ESS 5, paragraful 17]; [Standardul BEI 6, paragraful 50, 51]

Concentrarea asupra grupurilor vulnerabile

Atât perspectivele bărbaților, cât și ale femeilor ar trebui luate în considerare. Grupurile vulnerabile ar trebui identificate prin procesul ESIA. Clientul trebuie să se asigure că aceste grupuri nu sunt dezavantajate în procesul de reinstalare, sunt pe deplin informate și conștiente de drepturile lor și că pot beneficia în mod egal de oportunitățile și beneficiile relocalării.

Persoanelor afectate li se va acorda posibilitatea de a participa la negocierea pachetelor de compensare, de a beneficia de asistență pentru reinstalare, amplasamentele propuse pentru reinstalare să fie adecvate și de asemenea și momentul în care să aibe loc.

Procesele de luare a deciziilor legate de reinstalare și reinstaurarea mijloacelor de trai vor include opțiuni și alternative pentru persoanele afectate.

[BERD PR5, paragrafele 12, 13]; Re: [WB ESS 5, paragrafele 17, 18]; [Standardul BEI 6, paragrafele 37, 51].

Nota 3: Nu au fost identificate popoare indigene (IP) în zona proiectului; Astfel, cerințele IP nu sunt luate în considerare aici.

3.2.4.3 Evaluarea socio-economică și recensământul. Data închiderii.

Clientul (MOLDELECTRICA) va efectua o evaluare socio- economică privind persoanele afectate de proiect, inclusiv impactul legat de achiziția de terenuri și de restricțiile privind utilizarea terenurilor.

[BERD PR5, paragraful 14]; Re: [Standardul BEI 6, paragraful 30]

Clientul (MOLDELECTRICA) va efectua un recensământ detaliat pentru:

- (i) identificarea persoanelor care vor fi strămutate de proiect;
- (ii) să stabilească cine va fi eligibil pentru compensare și asistență;
- (iii) să ia inventarul terenurilor și proprietăților afectate. Recensământul ar trebui să țină seama de nevoile utilizatorilor de resurse sezoniere care ar putea să nu fie prezenți în zona proiectului în timpul recensământului.

[BERD PR5, paragraful 15]; Re: [WB ESS 5, para 10, 20]; [Standardul BEI 6, punctele 30, 32]

O dată limită trebuie stabilită. Adesea, această dată limită stabilită este în cursul evaluării inițiale sau a recensământului. Stabilirea datei limită va determina foarte clar

eligibilitatea pentru compensare și asistență. Persoanele care se deplasează în locația proiectului după data limită nu au dreptul la despăgubiri sau alte ajutoare.

[BERD PR5, paragraful 16]; [Standardul BEI 6, paragraful 8, 31].

3.2.4.4 Compensări pentru persoanele strămutate

Compensări

Clientul va oferi tuturor persoanelor strămutate și comunităților despăgubiri pentru pierderea de active la costul de înlocuire integral și altă asistență dacă este cazul. Aceasta are scopul de a restabili și, eventual, de a-și îmbunătăți standardele de viață și/sau mijloace de trai față de nivelurile de dinainte.

Măsurile se pot baza pe terenuri, resurse, salarii și/sau activități comerciale. Standardele de compensare vor fi transparente și coerente în cadrul proiectului. Compensația va fi furnizată înainte de deplasarea sau impunerea restricțiilor de acces. Persoanele/comunitățile afectate ar trebui să aibă benefici în urma realizării proiectului.

[BERD PR5, paragraful 17]

Compensări pentru comunitățile care depind de teren

În cazul în care mijloacele de trai ale persoanelor strămutate se bazează pe terenuri sau în care terenurile sunt deținute în mod colectiv, clientul va oferi, dacă este posibil, o compensație pe uscat, ținând cont de cerințele sezoniere și de calendarul agricol.

[BERD PR5, paragraful 17]

Cine este compensat?

Persoanele strămutate sunt clasificate ca persoane:

(I) care au drepturi legale oficiale asupra terenului (inclusiv drepturile obișnuite și tradiționale recunoscute în temeiul legislației naționale);

(li) care nu au drepturi legale oficiale asupra terenului în momentul recensământului, dar care au o cerere de teren care este recunoscută sau recunoscută în conformitate cu legislația națională;

(lii) care nu au nici un drept legal recunoscut sau o revendicare asupra terenului pe care îl ocupă.

Toate persoanele strămutate ar trebui să obțină despăgubiri, dacă s-ar afla în zonă înainte de data limită.

[BERD PR5, paragraful 18]; [Standardul BEI 6, paragrafele 33, 34]

În caz de deplasare economică, în cazul pierderii temporare sau permanente a venitului sau a mijloacelor de subzistență, indiferent dacă persoanele afectate sunt deplasate fizic, clientul va compensa persoanele/structurile afectate toate pierderile.

- persoanelor strămutate economic care dețin drepturi legale sau revendică terenuri care sunt recunoscute sau recunoscute conform legislației naționale (clasificate ca i sau ii, a se vedea mai sus) oferă o proprietate de înlocuire (de exemplu, situri agricole sau comerciale) de valoare egală sau mai mare sau compensație în numerar la costul de înlocuire complet, după caz;

- persoanelor strămutate economic fără creanțe de recunoaștere legală a terenurilor (clasificate ca iii, vezi mai sus) se compensează cu alte active pierdute decât terenurile, la costul complet de înlocuire.

[BERD PR5, paragraful 37]; [Standardul BEI 6, paragraful 34]

Costul de înlocuire

"Costul de înlocuire" este definit ca o metodă de evaluare care produce o compensație suficientă pentru a înlocui activele, plus costurile de tranzacție necesare asociate cu înlocuirea activelor. În cazul în care există piețe funcționale, costul de înlocuire este valoarea de piață stabilită prin evaluarea independentă și competentă a imobilului, plus costurile de tranzacție.

În cazul în care nu există piețe funcționale, costul de înlocuire poate fi determinat prin mijloace alternative, cum ar fi calcularea valorii de producție a terenului sau a activelor productive sau valoarea nedeterminată a materialului înlocuit și a forței de muncă pentru construcția de structuri sau alte active fixe, plus costurile de tranzacție.

Metoda de evaluare pentru determinarea costului de înlocuire ar trebui să fie documentată și inclusă în documentele relevante de planificare a relocării.

Costurile de tranzacționare includ taxele administrative, taxele de înregistrare sau de titlu, cheltuielile rezonabile de mutare și orice alte costuri similare impuse persoanelor afectate. Pentru a asigura compensarea la costul de înlocuire, ratele planificate de compensare pot necesita actualizarea în zonele de proiect în care inflația este ridicată sau perioada de timp dintre calculul ratelor de compensare și livrarea compensației este extinsă.

[WB ESS 5, alineatul 2]; Re: [BERD PR 5, paragraful 5, nota de subsol 7]; [Standardul 6 al BEI]

3.2.4.5 Reamenajarea și planificarea restaurării mijloacelor de trai

Restabilirea / Cadrul de restaurare a mijloacelor de trai

Se va elabora un cadru de restaurare și/sau de reabilitare a locuinței în cazul în care natura sau amploarea exactă a achiziției de terenuri sau restricțiile privind utilizarea terenurilor legate de un proiect cu potențial de a provoca deplasări fizice și/sau economice nu sunt cunoscute din cauza etapei de dezvoltare a proiectului. Cadrul va schița principiile generale, procedurile și drepturile conform cerințelor IFI.

[BERD PR 5, paragraful 22]; [Standardul BEI 6, punctul 68]

Planul de relocare / reabilitare a mijloacelor de trai

Odată ce componentele individuale ale proiectului sunt definite și informațiile disponibile sunt disponibile, cadrul va servi drept bază pentru elaborarea unui Plan detaliat de acțiune privind relocarea (RAP) sau a Planului de restaurare a traiirii (LRP). În caz de deplasare economică, clientul va dezvolta și implementa un LRP. LRP va stabili drepturile persoanelor și comunităților afectate și va asigura că acestea sunt furnizate într-o manieră transparentă, consecventă și echitabilă.

[BERD PR 5, paragraful 22, 36]; [Standardul 6 al BEI]

3.2.4.6 Mecanismul de reclamație

Clientul va stabili un mecanism eficient de reclamație cât mai curând posibil în acest proces pentru a primi și a răspunde în timp util preocupărilor specifice legate de compensare și relocare care sunt ridicate de persoanele strămutate și/sau de membrii comunităților gazdă. Acesta va include un mecanism de recurs destinat să rezolve disputele în mod imparțial.

[BERD PR 5, paragraful 22]; [Standardul BEI 6, alineatul 53]

3.2.4.7 Monitorizarea

Monitorizarea procesului de reinstalare și de redresare a mijloacelor de trai va fi efectuată în conformitate cu cerințele IFI și ar trebui să implice participarea unor părți interesate cheie, cum ar fi comunitățile afectate.

[BERD PR 5, paragraful 23]; Re: [WB ESS 5, paragraful 23]; [Standardul BEI 6, paragraful 70, 71]

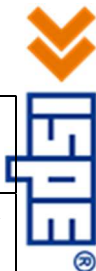
3.3 Legislația Republicii Moldova versus cerințele IFI: Principalele asemănări, diferențe și lacune/decalaje

În această secțiune este prezentată o analiză comparativă a cerințelor legale naționale și cele impuse de IFI, cu scopul identificării principalelor lacune/decalaje.

Tabel 2.2.3 Analiza lacunelor/decalajelor: cerințe privind strămutarea/reinstalarea în conformitate cu legislația Republicii Moldova vs. solicitările IFI

	Cerințe/Concepte IFI	Cerințe relevante conform legislației Republicii Moldova	Lacune / Decalaje	Acțiuni propuse în Proiect
	Strămutare involuntară: reinstalare fizică și din rațiuni economice	Nu există definiții privind strămutarea involuntară, reinstalările fizice și din rațiuni economice există în legislația Republicii Moldova. Se recomandă o procedură de expropriere în scopul utilităților publice.	Lipsa conceptelor de reinstalare fizică / economică: conceptul IFI oferă opțiuni mai largi, fără nici o contradicție cu legislația națională.	Dezvoltarea LACF / RAP pe baza conceptelor IFI
	Consultări / implicări continue	Consultările publice sunt solicitate în conformitate cu cadrul local EIA (Evaluarea Impactului asupra Mediului - EIM) – la începutul și finalul procedurii EIA; Sunt posibile negocieri privind compensarea pierderilor / despăgubirea; Persoanele afectate pot face propuneri.	Nu sunt luate în considerare consultări / implicări continue Nu sunt anticipate consultări privind procedura de strămutare / criteriile de eligibilitate	Prevederea participării continue a grupurilor de cetățeni afectați în cadrul procesului de pregătire / implementare / monitorizare a LACF / RAP
	Concentrarea pe grupurile vulnerabile	Nu există dispoziții privind grupurile vulnerabile în cadrul național referitor	Lipsa dispozițiilor privind grupurile vulnerabile	Pregătirea LACF / RAP, identificarea grupurilor vulnerabile și depunerea de

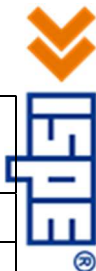

	Cerințe/Concepte IFI	Cerințe relevante conform legislației Republicii Moldova	Lacune / Decalaje	Acțiuni propuse în Proiect
		la strămutare		eforturi suplimentare pentru implicarea acestora
	Sondaj socio-economic: este necesară evaluarea standardelor/stilului de viață, a nivelului de trai în comunitățile afectate	Ancheta preliminară este necesară pentru justificarea utilităților publice Sondajul/Ancheta socio-economică generică este prevăzută în cadrul procedurii EIA locale	Lipsa evaluării socio-economice inițiale în comunitățile afectate	În etapa următoare de planificare (pregătirea LRP) se va realiza sondajul socio-economic, conform standardelor și ghidurilor IFI prescrise / recomandate.
	Este necesară realizarea recensământului tuturor persoanelor strămutate și inventarierea tuturor bunurilor	Este solicitat inventarul tuturor activelor. Lista persoanelor / gospodăriilor afectate se pregătește cu scopul compensării/despăgubirii.	Compatibilitatea părților. Inventarul bunurilor poate fi discutat ca un analogic	Procedura națională va fi respectată de către autorități
	Data limită	Anunțul privind utilitatea publică poate fi prezentat ca o informație parțial analogică - data limită. Procedura de expropriere poate începe în termen de 10 zile de la anunțarea datei limită.	Nu sunt luate în considerare limitări anticipate privind tranzacțiile funciare / imobiliare	Procedura națională va fi respectată de către autorități
	Despăgubiri și costuri de compensare	Despăgubirea / Compensarea echitabilă oferită tuturor proprietarilor pentru fiecare activ Compensarea activelor calculată de experții autorizați în baza evaluării	Costurile totale de strămutare trebuie să fie compensate / despăgubite (inclusiv costul de piață al terenului / instalațiilor la aceeași valoare de utilizare și toate tranzacțiile legate	Autoritățile publice vor lucra pe baza procedurii naționale. În plus, în cadrul pregătirii LACP, alte măsuri ar putea fi întreprinse de Client/Beneficiar atunci când este cazul (compensații / despăgubiri în natură, asistență tehnică

	Cerințe/Concepte IFI	Cerințe relevante conform legislației Republicii Moldova	Lacune / Decalaje	Ațiuni propuse în Proiect
		bazate pe valorile din piață	de această strămutare.)	etc.)
	Cine este beneficiarul măsurilor compensatorii / despăgubit?	Terenul / proprietarul bunurilor imobile este compensat	Other categories of land-users should be compensated (look para 3.2.2.4) Alte categorii de utilizatori de teren ar trebui despăgubiți (a se vedea punctul 3.2.2.4)	În cadrul pregătirii LACP ar trebui să se efectueze studii suplimentare, prin care să fie identificate măsurile adecvate
	Gospodării țărănești/rurale	Nu există dispoziții speciale privind gospodăriile	Pentru gospodăriile țărănești sunt preferate compensarea terenurilor / despăgubirile	Investigarea problemei și recomandare măsurilor adecvate în cadrul pregătirii LACP
0	Planificarea restituirii mijloacelor de trai / strămutării	Nu există dispoziții speciale de planificare	Strămutarea și restituirea mijloacelor de trai sunt cerințe pentru următoarea etapă de planificare a Proiectului	Pregătirea LACP, pe baza recensământului și a sondajelor socio-economice
1	Mecanismul de sesizări / reclamații	Mecanisme administrative și juridice (specifice de instanțe judecătorești) sunt stabilite	Nu există cerințe specifice pentru mecanismul de sesizări/reclamații	Stabilirea mecanismului de sesizări/reclamații în cadrul procesului de achiziție de terenuri
2	Monitorizare	Monitorizarea nu este solicitată vreun după finalizarea exproprierilor	Lipsa monitorizării strămutărilor (inclusiv consultări)	Stabilirea procesului de monitorizare în timpul dezvoltării LACP și punerea în aplicare pe durata implementării acestuia

4. PRINCIPII CHEIE, ABORDARE ȘI PROCES

4.1. Principii cheie

Principiile cheie ale achiziției de terenuri, ale deplasărilor economice și ale compensațiilor care vor fi aplicate sunt prezentate mai jos:

- Achiziționarea terenurilor și deplasările economice aferente vor fi reduse la minimum. În acest scop, va fi elaborat și implementat un LACP.
- Tariful și compensarea anticipată vor fi furnizate pe baza unei evaluări clare a activelor:
 - Evaluarea terenurilor și a bunurilor va fi realizată. Terenul necesar permanent pentru fundația stâlpilor poate fi achiziționat la costul pieței conform prevederilor HG nr. 958/2003.
 - Compania se va asigura că terenul rămas (datorită achiziției permanente și / sau restricțiilor legate de coridoarele de siguranță) nu este viabil din punct de vedere economic. Dacă acest lucru este inevitabil, acest lucru va fi luat în considerare în procesul de evaluare și/sau vor fi incluse măsuri specifice în LACP.
 - Toate persoanele RAP vor primi plăți compensatorii complete înainte de începerea lucrărilor;
 - Achiziția de terenuri temporare și permanente va fi luată în considerare și compensată;
 - Acordurile negociate privind achiziția de terenuri cu toate RAP-urile vor fi atinse, exproprierea fiind urmată doar ca o ultimă soluție în cazul în care negocierea eșuează.
- Persoanele cu potențial afectat (PAP) vor fi asistate în eforturile lor de a-și îmbunătăți mijloacele de trai și de a trăi sau cel puțin de a le restabili la niveluri pre-proiectate sau la niveluri predominante înainte de începerea implementării proiectului, oricare dintre acestea este mai mare.
- Consultarea cu PAP va continua pe tot parcursul procesului de evaluare și compensare, inclusiv prin furnizarea de mijloace de trai și prin măsuri de asistare a relocării, dacă va fi cazul. O atenție deosebită va fi acordată femeilor, celor săraci și celor mai vulnerabile. Întâlnirile de consultare vor fi documentate.
- Se va implementa un mecanism de reclamație pentru înregistrarea și abordarea în timp util și eficient a întrebărilor și preocupărilor PAP și a comunităților de-a lungul traseului LEA.

4.2 Prezentarea generală a Procesului

Achiziționarea terenurilor, compensarea și asigurarea mijloacelor de trai vor fi implementate în conformitate cu legislația Republicii Moldova și cerințele BERD CP5, BEI SMS6 și BM SMS5. În conformitate cu cerințele IFI, LACF a fost întocmit la nivelul Studiului de Fezabilitate pe baza informațiilor existente.

La faza de Proiect Tehnic se va întocmi un Plan pentru Achiziția Terenurilor și Măsuri Compensatorii. Acest Plan va cuprinde următoarele etape:

4.2.1 Declararea Utilității de interes Public

Data fiind importanța Proiectului pentru Republica Moldova, Parlamentul va trebui să declare "interesul național" (utilitatea publică).

Procedura de declarare a Proiectului ca utilitate publică implică derularea următoarelor etape:

- Efectuarea cercetării prealabile pentru Proiectul de "interes național" de către o Comisie;
- Aprobarea prin Hotărâre de Guvern a Comisiei care include reprezentanți ai următoarelor autorități:
 - Ministerul Economiei;
 - Ministerul Dezvoltării Teritoriului, Construcțiilor și Gospodăriei Comunale;
 - Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare;
 - Ministerul Finanțelor;
 - Inspectoratul Ecologic de Stat, Ministerul Mediului;
 - Institutul de Proiectări pentru Organizarea Teritoriului – Întreprindere de Stat;
 - Fiecare raion prin care trece LEA (președinte);
 - Fiecare comună prin care trece LEA (primar);
 - Fiecare sat prin care trece LEA (primar).
- Stabilirea de către Comisie a elementelor justificative ale "interesului național", premisele economico-sociale, ecologice sau de altă natură ale necesității Proiectului;
- Publicarea actului de declarare a utilității publice a Proiectului prin afișare la sediile Consiliilor Locale și prin publicare în Monitorul Oficial;
- Anunțarea în termen de 10 zile de la publicarea actului de declarare a utilității publice a Proiectului a proprietarilor de teren care vor fi expropriați;
- Notificarea adresată proprietarilor afectați va conține și oferta de despăgubire;
- Dacă expropriații nu sunt de acord cu oferta de despăgubire în termen de 45 de zile poate depune întâmpinări. Aceste reclamații vor fi soluționate de Comisie în termen de 30 zile.

LACP va include procedura de expropriere la nivel național a Proiectului de "interes național". Se vor detalia inclusiv următoarele aspecte:

- Modul de diseminare a informațiilor și procedura de consultare publică;
- Mecanismul de soluționare a reclamațiilor;
- Monitorizarea și evaluarea implementării LACP.

4.2.2 Stabilirea datei limită

Data stabilirii (anunțului) utilității publice pentru Proiect poate fi considerată similară cu data limită. După această dată nu pot apărea noi persoane afectate (noi-veniți), orice persoană apărută după data limită nu are dreptul la despăgubiri.

4.2.3 Analiza condițiilor socio-economice

Analiza condițiilor socio-economice se va derula ca parte a întocmirii LACP în paralel cu realizarea recensământului persoanelor afectate/ inventarului bunurilor. Această abordare va asigura luarea în considerare a acestor elemente (analiza condițiilor socio-economice, recensământul persoanelor/ inventarul bunurilor) și vor contribui la reducerea eficiență a impactului asociat achiziției terenurilor.

În acest caz particular, analiza condițiilor socio-economice va acoperi următoarele aspecte:

- Identificarea persoanelor care vor fi strămutate;
- Analiza detaliată a standardelor de viață/ mijloacelor de trai locale; se va acorda o atenție specială gradului de dependență a persoanelor/ gospodăriilor strămutate de terenul care face obiectul exproprierii. Persoanelor/ gospodăriilor puternic dependente de teren vor beneficia de despăgubiri în natură.
- Se vor identifica grupurile vulnerabile. Se vor întocmi măsuri specifice care să asigure implicarea acestora și accesul la beneficii;
- Se va prezenta detaliat contextul socio-economic extins (la nivel de raioane și localități). Se vor evidenția oportunitățile de dezvoltare pentru persoanele strămutate.

4.3 Recensământul persoanelor strămutate și inventarierea bunurilor

MOLDELECTRICA trebuie să deruleze un recensământ detaliat privind persoanele afectate, incluzând:

- (i) persoanele care au dobândit în mod legal drepturi de proprietate pentru bunuri și
- (ii) persoanele care declară drepturile de proprietate (nu sunt în întregime dobândite, dar sunt recunoscute de legislația Republicii Moldova). Acestora li se va acorda

asistență juridică pentru recunoașterea oficială, acolo unde este posibil, a drepturilor lor; vor fi acordate despăgubiri;

- (iii) persoanele care nu au aceste drepturi, dar care utilizează bunurile de mai mulți ani. Ni li se vor acorda despăgubiri pentru teren, dar vor fi despăgubiți pentru proprietatea lor.

Recensământul va include numele tuturor persoanelor strămutate, inclusiv date referitoare la vârstă, sex, nivel de educație, venit, statut ocupațional și calificări, drepturile de proprietate asupra bunurilor imobiliare, informații privind proprietățile; Se vor identifica gospodăriile dependente de teren.

Bunurile imobiliare (parcelă de teren, proprietăți și alte bunuri) trebuie identificate; trebuie întocmit inventarul bunurilor.

Recensământul populației și inventarul bunurilor se va baza pe informații cadastrale și pe rezultatele analizei socio-economice. Pentru persoanele strămutate se impune un grad de acoperire de 100%.

Atât recensământul populației și inventarul bunurilor trebuie efectuate de administrația publică locală responsabilă pentru procesul de achiziționare a terenului cu sprijinul companiilor cu expertiză în domeniu (pentru furnizarea de ghiduri/ instruiți, etc.). Este deosebit de importantă asigurarea coerenței recensământului populației cu inventarul bunurilor.

Pentru identificarea existenței proprietarilor neoficiali ai parcelelor de teren care urmează să fie achiziționate pot fi necesare investigații suplimentare. Toate persoanele oficiale/ neoficiale afectate incluse în recensământ sunt eligibile pentru acordarea de despăgubiri. Persoanele afectate neoficiale trebuie să-și clarifice întâi situația în conformitate cu legislația națională.

Pe baza analizei socio-economice a recensământului populației și inventarului bunurilor se va planifica și implementa următoarea etapă.

4.4 Mecanismul de compensare

Principiul de bază care se va aplica este: toate persoanele strămutate vor fi compensate.

Experții autorizați în conformitate cu legislația națională (a se vedea mai sus) vor stabili cuantumul despăgubirilor. Autoritățile responsabile pentru strămutare vor acorda aceste despăgubiri.

Prin implementarea LACP, Clientul va asigura compensarea tuturor pierderilor și vor fi asigurate cheltuielile integrale de strămutare, acolo unde necesar, Clientul va lua în considerare acordarea de asistență pentru strămutare/ relocare.

Toate aspectele menționate mai sus pot genera eventuale întârzieri ale procesului de achiziționare a terenurilor care, în final, pot afecta implementarea Proiectului. În consecință, LACP trebuie să cuprindă o procedură clară pentru a soluționa aceste aspecte.

În Anexa 2 este prezentată matricea preliminară a drepturilor de proprietate.

4.5 Metode de evaluare a bunurilor

În Republica Moldova există un ghid pentru evaluarea bunurilor, aprobat prin HG nr. 958/2003. Procesul de evaluare include parcurgerea următoarelor etape:

- identificare obiectului evaluării, a drepturilor patrimoniale, a scopului evaluării, a tipului valorii estimate, a domeniului de aplicare a rezultatelor evaluării și a condițiilor limitative;
- colectarea și analiza datelor necesare pentru evaluare, precum: date generale cu caracter economic și social despre zona și localitatea în care sunt amplasate bunurile, informații specifice privind utilizarea, costurile, deprecierea și eventuale venituri, prețurile de vânzare la valoarea de piață a acelorași bunuri, etc.;
- aplicarea metodelor de evaluare recomandate pentru fiecare tip de bun (imobile cu destinație locativă, terenuri, bunuri imobile cu destinație comercială, bunuri imobile cu destinație industrială în funcție de evoluția pieței);
- valoarea reconcilierilor și estimarea valorii finale;
- întocmirea raportului de evaluare.

Terenurile necesare pentru implementarea Proiectului sunt în general terenuri agricole (culturi, vii, livezi, pășuni, etc.). Sunt recomandate două metode de evaluare: prima metodă este metoda analizei comparative a vânzărilor și cea de-a doua este metoda veniturilor.

Metoda analizei comparative a vânzărilor se bazează pe estimarea valorii de piață a bunului imobil cu bunuri imobile similare vândute recent și ajustării prețurilor de vânzare pentru diferențele pentru aceste bunuri și obiectul evaluării. Această metodă se aplică ca procedură standard cuprinzând următoarele acțiuni:

- colectarea și analiza datelor de piață în scopul selectării bunurilor imobile comparabile;
- identificarea elementelor de comparație;
- determinarea mărimii ajustărilor;

- comparația valorii bunului imobil evaluat cu obiectele similare, în scopul ajustării prețurilor de vânzare;
- analiza prețurilor ajustate ale bunurilor imobile comparabile pentru a determina valoarea de piață a obiectului evaluării.

Elementele de comparație utilizate în cadrul acestei metode sunt: drepturile de proprietate și alte drepturi reale transmise; condițiile de finanțare; condițiile tranzacției; condițiile pieței; amplasarea; caracteristicile fizice și economice; modul de folosință și alte componente ce nu sunt legate de bunul imobil.

Metoda veniturilor se bazează estimarea valorii bunului imobil în baza venitului operațional net ce poate fi generat și se efectuează în două etape:

- prognozarea veniturilor viitoare;
- determinarea valorii prezente a veniturilor viitoare.

Veniturile viitoare pot proveni din următoarele surse:

- plata de arendă colectată în urma dării în arendă a bunului imobil;
- veniturile din exploatarea comercială a bunului imobil.

Terenul ocupat definitiv de fundațiile stâlpilor trebuie evaluat prin utilizarea uneia dintre cele două metode utilizate. Valorile obținute se vor prezenta Comisiei de expropriere în vederea stabilirii măsurilor de compensare.

Dacă sunt necesare intervenții neprevăzute în timpul funcționării și/sau a activităților de întreținere LEA care pot afecta terenul situat în interiorul culuarului de protecție sau terenul pentru accesul la LEA se vor acorda despăgubiri proprietarilor afectați. Acestea înseamnă daune aduse culturilor, podgoriilor, livezilor și altora care generează venituri.

5. DISEMINAREA INFORMAȚIILOR, PARTICIPARE ȘI CONSULTARE

Angajamentul părților interesate este elementul cheie al ESIA realizat de MOLDELECTRICA. Planul de implicare a părților interesate (SEP) a fost elaborat, oferind cadrul legal și politic, o prezentare generală a consultărilor anterioare, identificarea și analiza părților interesate, programul de consultare, mecanismul de soluționare a contestațiilor și monitorizarea. SEP va fi implementat, analizat și actualizat în mod regulat pe toată durata ciclului de viață al Proiectului.

În etapa actuală, pachetul de informații privind informarea ESIA include raportul ESIA, care include Planul de management și monitorizare a mediului și social (ESMMP), acest LACF, SEP și rezumatul non-tehnic (SNT) care rezumă toate constatările, informațiile și procesele.

Acest pachet va fi disponibil pe site-urile MOLDELECTRICA și BERD și pe hârtie vor fi puse la dispoziția publicului birourile MOLDELECTRICA (sediul central, birourile regionale) și clădirile administrative / primăriile din comunitățile învecinate în coridorul de 400 kV LEA.

În prezent, problemele de achiziție a terenurilor sunt discutate la nivelul principiilor și abordărilor, așa cum sa sugerat mai sus, în cadrul procesului de implicare generală a părților interesate. În etapa următoare (în timpul pregătirii și implementării LACP) vor fi propuse instrumente și oportunități specifice de comunicare.

O secțiune separată / addendum dedicată consultărilor privind deplasările economice va fi adăugată la SEP. Responsabilul LAC al MOLDELECTRICA va fi angajat pentru o mai bună comunicare cu comunitatea afectată.

6. MECANISM DE SOLUȚIONARE A SESIZĂRILOR/ RECLAMAȚIILOR

Mecanismul de soluționare a sesizărilor/ reclamațiilor deja stabilit ca parte a SEP va fi folosit pentru a colecta comentariile cu privire la acest LACP. MOLDELECTRICA trebuie să răspundă oricăror sesizări și reclamații legate de achiziționare teren, în special de la părțile interesate și comunități afectate, și să furnizeze informații privind măsurile de compensare și asigurare a mijloacelor de trai.

Orice observații sau comentarii pot fi aduse la cunoștința companiei verbal (telefonic) sau în scris (prin poștă sau prin poșta electronică) sau prin completarea unui formular specific de soluționare a sesizărilor/ reclamațiilor (**Anexa 1** - Formular de sesizări/ reclamații privind achiziția terenului). Formularul sesizări/ reclamații va fi pus la dispoziție la sediul primăriei, în centrele comunitare și în alte locuri publice care sunt ușor accesibile pentru toate părțile interesate relevante.

După completare, formularul de sesizări/ reclamații va fi transmis persoanei de contact indicate, care o va înregistra și va asigura că toate acțiunile sunt întreprinse pentru soluționarea sesizării/ reclamației.

MOLDELECTRICA va face eforturi pentru a preveni sesizările/ reclamațiile prin asigurarea participării și consultării tuturor părților/ comunităților potențial afectate.

7. IMPLEMENTAREA LACF, COSTURI, MONITORIZARE ȘI RAPORTARE

MOLDELECTRICA va fi responsabilă pentru implementarea tuturor aspectelor incluse în LACF și pentru implementarea LACP când datele necesare vor fi disponibile.

După stabilirea amplasamentului final al stâlpilor și stabilirea culoarului de protecție, înainte de începerea activităților de construcție, LACP va fi întocmit și implementat în trei etape:

1. Se vor desfășura întâlniri publice, se va întocmi recensământul populației și analiza socio-economică;
2. Se vor achiziționa drepturile de proprietate asupra terenurilor și se vor acorda despăgubiri;
3. Se va monitoriza și raporta procesul LACP.

Bugetul necesar LACP va acoperi costurile pentru achiziționarea terenurilor, compensări, monitorizare, evaluare și alte cheltuieli administrative.

Achiziționarea terenurilor și alte măsuri compensatorii vor fi incluse în costurile totale ale Proiectului.

ANEXA 1 – Formular de sesizări/reclamații – Achiziția de terenuri

Număr de înregistrare: <i>(se completează de către Moldelectrica)</i>	Preluat de: _____
Nume: <i>(se completează de către persoana care depune sesizarea)</i>	Soluționat _____ de: _____
Contact: <i>(se completează de către persoana care depune sesizarea)</i>	Data răspunsului inițial: _____
<i>Notă: puteți rămâne anonim, dacă preferați sau să solicitați nedivulgarea identității dvs.către terțe părți fără acordul dumneavoastră</i>	Prenumele meu: _____
	Numele meu: _____
	Întreprinderea / funcția în întreprindere: _____
	☐ Doresc să rămân anonim
	☐ Doresc să nu divulgăți identitatea mea fără consimțământul meu
	☐ Prin poștă: Vă rugăm completați adresa: _____
<i>Rugăm specificați modalitatea prin care doriți să fiți contactați (poștă, telefon, e-mail).</i>	_____
	☐ Prin telefon: _____
	☐ Prin e-mail: _____
Limba preferată pentru comunicare: <i>(se completează de către persoana care depune sesizarea)</i>	☐ Moldovenească/ Română
	☐ Rusă
Doriți să primiți informații despre dezvoltarea Proiectului? <i>(se completează de către persoana care depune sesizarea)</i>	☐ Da
	☐ Nu
Descrierea incidentului sau a sesizării: <i>(se completează de către persoana care depune sesizarea)</i>	Ce s-a întâmplat? Unde și cum s-a întâmplat? Care sunt rezultatele / consecințele / impactul acestui incident? _____ _____ _____ _____ _____
Data incidentului/sesizării: <i>(se completează de către persoana care depune sesizarea)</i>	
☐ Incidentul/sesizarea a avut loc o singură dată (_____ ZZ.LL.AAAA)	
☐ Incidentul/sesizarea s-a repetat (de câte ori? _____)	
☐ Incidentul/sesizarea este în curs (o problemă cu care vă confrunțați în prezent) _____	
Cum ați dori ca această problemă să se rezolve? _____ _____	

ANEXA 2 – Matricea de compensare a drepturilor

Tipul de drepturi și pierderi datorate proiectului	Categoria de PAP	Drepturi
Pierderea temporară a culturilor / copacilor în timpul construcției de-a lungul LEA (culturi, livezi, podgorii etc.)	Proprietarii înregistrați Proprietar legal Utilizatori nelegali	Compensarea pierderilor sau deteriorării culturilor
	Chiriașul / arendaș	
	Persoana care vine în zonă după data limită	Nu are dreptul la despăgubiri
Utilizarea temporară a terenului în timpul construcției	Proprietarii înregistrați Proprietar legalizabil	Constructorul de lucrări civile va închiria terenuri necesare temporar în timpul construcției pe bază voluntară, în cazul în care proprietarul / utilizatorul terenului va avea dreptul să spună "nu". Ratele de leasing care trebuie plătite nu trebuie să fie mai mici decât cele de leasing la cursurile curente ale pieței, plus compensații pentru orice pierdere de culturi sau pomi la o valoare brută de recoltă de 2 ani a culturilor pe terenurile afectate. De asemenea, este necesar ca terenurile (sau alte active) să fie complet eliminate și restaurate după utilizare.
Pierderi permanente de terenuri și culturi / arbori datorită instalării fundațiilor stâlpilor	Proprietarii înregistrați Proprietar legal	Compensarea terenurilor și pierderile sau daunele cauzate culturilor.
	Utilizatori nelegali	PAP-urile nelegalizabile care pierd terenul agricol, care este singura parcelă utilizată și furnizează principala sursă de venit pentru AH, vor fi compensate pentru terenuri cu o singură dată în numerar egală cu 1 an de venit minim de subzistență
	Chiriașul / arendaș	Sunt eligibile numai pentru compensarea culturilor
	Persoana care vine în zonă după data limită	Nu are dreptul la despăgubiri
Pierderea terenurilor deținute de stat	Organismul de stat deține terenuri de stat	Nicio compensație, deoarece drepturile de proprietate asupra terenurilor de stat sunt transferate dezvoltatorului proiectului, care este o întreprindere de stat
Pierderea copacilor de stat, a tufișurilor sau a altor vegetații în cadrul coridorului de siguranță al LEA	Autoritatea responsabilă cu copaci, arbuști sau alte vegetații	Plantarea în altă locație este stabilită de autorități
Restricții privind	Proprietarii înregistrați	Acordul de garanție va fi încheiat pe

Tipul de drepturi și pierderi datorate proiectului	Categoria de PAP	Drepturi
exploatarea terenului (de exemplu, brevetare pentru coridorul de siguranță al LEA) Notă: PAP-urile nu își pierd terenul care se încadrează în coridorul de siguranță, dar restricțiile impuse de utilizarea terenurilor (de exemplu, interdicția la construcții)	Proprietar legal	baza unei evaluări independente Aceste PAP-uri vor fi legalizate, iar proprietarul va primi taxa de servire, determinată de o evaluare independentă
	Chiriașul / arendaș	Nu este eligibil pentru taxa de servire pentru restricționarea utilizării terenurilor
	Utilizatori nelegali	Nu este eligibil pentru taxa de servire pentru restricționarea utilizării terenurilor
Clădiri, structuri sau facilități	Proprietarii înregistrați	Valoarea compensației determinată de evaluarea independentă
	Proprietari legali Clădiri, structuri, facilități fără drepturi recunoscute legal	Nu are dreptul la despăgubiri
Pierderea bunurilor și / sau a resurselor comune	Comunitate/Guvern	Reconstrucția structurii pierdute sau înlocuirea terenurilor agricole cu consultarea comunității și restabilirea funcțiilor lor
Afaceri / Ocuparea forței de muncă	Proprietar afacere	(I). (Impact permanent), indemnizația în numerar a venitului net de 1 an; (II) indemnizația în numerar (impact temporar) în numerar a venitului net pentru luni de oprire a activității. Evaluarea trebuie să se bazeze pe declarația fiscală sau, în absența acesteia, pe venitul minim de subzistență.
	Muncitori / angajați	Despăgubiri pentru salariile pierdute egale cu 3 luni de venituri minime de subzistență și formare profesională.